

Kmetijski list

Glasi „Samostojne kmetijske stranke za Slovenijo“.

Izhaja vsak četrtek.

Naročnina:

celoletno K 50—
pololetno 25—
Posamezna številka 2—

Kmet, pomagaj si sam,
in svoje stališče v državi
upravljaj si sam!

Inserati:

1 mm inseratnega stolpca stane za:

male oglase K 1—
uradne razglase 150—
reklame 2—

Uredništvo in upravnništvo lista je v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 9 (nasproti dvorca).

Vabilo na naročbo.

Od kar se je pričelo na Slovenskem kmetijsko gibanje, je bil vedno »Kmetijski list« prvi začetnik in najboljši prijatelj vstajajočega kmeta. Vseeno, ali smo zmagovali ali pa doživljali težke trenutke, »Kmetijski list« je bil vedno enako neomahljiv, enako nepokolebljiv, skala, ob kateri so se razbijali vsi napadi nasprotnikov.

Dosti je bilo teh napadov in močni so bili ti napadi. Z vsemi sredstvi so udarjali na nas in nagršali laži in najogabnejše klevete so uporabljali proti nam in naši čisti misli. Odločno in neustrašeno je razkrival vse te nečedne manevre naših nasprotnikov »Kmetijski list« ter, dasi čisto osamljen, izšel iz vsakega boja zmagovit, tako da je marsikdo obžaloval, da se je spustil z njim v boj. Da je mogel »Kmetijski list« vršiti svojo nalogo tako vzorno in tako uspešno, je omogočila naša vzvišena misel, katere neomahljiv glasnik je bil ravno on. Tako silno je zastopal »Kmetijski list« kmetijsko misel, da je postal v marsičem istoveten z mislijo samo.

Biti glasnik Stare pravde, biti apostol kmetijske misli, biti zaščitnik bednih in revnih ljudi bo smatral »Kmetijski list« tudi naprej za svojo glavno nalogo. Enako pazno kakor do sedaj bo posvečal list tudi v bodoče vsem dogodkom, o katerih bo obveščal vedno in točno svoje bralce, kajti naš ponos obstoji v tem,

Uredništvo „Kmetijskega lista“.

Mir ljudem na zemlji!

Zopet odmeva po vseh cerkvah in po vseh krščanskih hišah stari in častitljivi klic: »Mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!« Iz vsega srca ga ponavljajo stotisoči in stotisoči ljudi, vsi tisti, ki so izmučeni od zemeljskega gorja. S posebno iskrenostjo pa se glasi ta klic sedaj, ko je še vse polno ran okrutne svetovne vojne nezaceljenih in ko se ravno na Božič, največji praznik družine, spominjamo vseh tistih nesrečnežev, ki so za tuje interese morali žrtvovati svojo kri in svoje življenje. Zatega-

da bodi »Kmetijski list« i po svoji ideji i po svoji vsebini pravi prijatelj kmeta, ki ga ne more pogrešati nobena zavedna kmetijska hiša. Da pa bo mogel list to svojo nalogo vsestransko izpolnjevati, je seveda predvsem potrebno, da ga podpirajo vsi tisti, ki imajo srce in zmisel za kmeta, ki hočejo zmago kmetijske misli.

Bratje in sestre! Vabimo Vas zategadelj na obnovo naročnine na »Kmetijski list« ter Vas prosimo, da pridobivate listu še nove naročnike. V vsaki kmetijski hiši, v vsakem društvu, sploh povsod, kamor zahajate, naj bo »Kmetijski list« priča, da je Vaše srce zvesto oni visoki misli, za katero so tisoči in tisoči kmetov prelivali svojo kri in dajali svoje življenje.

Še ni dosežena Stara pravda, še vladajo nepoklicanci nad kmetom in niti politična osamosvojitve kmetova še ni popolnoma dosežena. Toda mi hočemo tudi kmetovo gospodarsko svobodo, mi hočemo vesplošen napredek podeželja, kar vse pa moremo doseči samo z bojem. In »Kmetijski list« je naše glavno in najučinkovitejše orožje v tem boju!

Zato bratje in sestre! Vsi na delo za »Kmetijski list«, oziroma pomnožite njegovih naročnikov!

Izvršite sedaj svojo nalogo Vi, ker potem bo v stanu storiti svojo tudi — »Kmetijski list«!

le potem pride čas, ko zasije tudi trpinom solnce sreče!

Praznujemo Božič, sveti dan miru, mi pa kličemo na boj, da doživimo dan miru. Ljudstvo ne sme biti več opeharjeno za sadove svojega dela, vedno pa bo opeharjeno, če ne premagamo onih, ki so brez dobre volje.

In brez dobre volje je tisti, ki se masti z delom svojega bližnjika. Brez dobre volje je oni, ki pozna delovno ljudstvo samo tedaj, kadar izkorišča ljudstvo v svoje dobro. Vsi izkoriščevalci ljudstva, vsi troti in vsi postopaki so ljudje brez dobre volje, kajti delavni dan je človeško življenje, in nevredni življenja so vsi tisti, ki hočejo živeti brez dela. Zaradi tega, delovno ljudstvo, v boj proti trotom, v boj proti izkoriščevalcem, ker šele tedaj, kadar bodo iztrebljeni le-ti, pride mir na zemljo in s tem sreča ljudem!

Posebno pa je to dolžnost kmetijskega ljudstva, kajti od njegovega dela živi ves svet in brez njega bi ugonobila lakota človeštvo. Dasi pa vrši svojo težavno nalogo kmetijsko ljudstvo že stoletja in stoletja, je vendar ono najbolj brezpravno in najbolj zatirano. Pač je bila nekoč tudi kmetom zapisana pravica, pač so imeli tudi kmetje nekdanjo svojo Staro pravdo, ki jim je dajala gospodarsko in politično svobodo. Toda prišli so tujci in opeharili lahkovernega in nesloženega kmeta, s čimer je bila Stara pravda zničena. In dasi je pretil slovenski kmet potoke krvi in prenesel goro trpljenja, si vendar še do danes ni mogel priboriti izgubljene Stare pravde.

Vsled neenotnosti je izgubil slovenski kmet Staro pravdo, s slovo pa si jo more zopet pridobiti. Zategadelj si zapomnite bratje: Brez dobre volje je dotičnik, ki pride k Vam in seje med Vami razdor, kajti oslabil bi rad Vašo moč. Zato v boj z njim, zato brez kolebanja proti njemu! Če davno bi si mi kmetje lahko priborili zopet Staro pravdo, če bi bili složni, kajti ogromno večino med prebivalstvom imamo. Toda ker smo lahkoverni, ker verujemo tujcu več kot lastnim bratom in ker spricho premajhne zavednosti rajši poslušamo tujca kakor svojega sotrpina

kmeta, udriha dalje po nas bič in zaradi tega smo še naprej delavna živina za druge.

Veliko moč bi predstavljal kmet, če bi bil solidaren. Pa tudi sicer je kmet največja sila v državi. Zato pa se slinijo okoli njega vsi tisti, ki bi radi z njegovo pomočjo obogatili. Sladki v besedah, prihajajo nad kmeta in ga z različnimi lepimi gesli pozikšajo pridobiti zase. Nebesa mu obljubljajo že na zemlji in ni je stvar, ki je ne bi mogli doseči. Toda kmetje, zapomnite si to-le: Ne poslušajte njih besedi, temveč glejte njih dejanja! Glejte, od česa žive. In opazujte, kako žive! In šele kadar spoznate njih delo, sodite njih besede! Spoznali pa boste, da so njih besede le plašč za njih slabo voljo. Brez dobre volje so vsi hujskači in vsi demagogi, kajti ne dobro kmeta, temveč le lastno dobro imajo pred očmi. Ti hujskači so že bili na vladi, toda kaj je imel kmet od tega? Ob času svetovne vojne so pošiljali druge v vojsko, sami pa so ostajali lepo doma. Drugim so pobirali živino, sebe pa so redili z njo! In pozneje, ko so bili v Ljubljani in v Beogradu na vladi, kaj je imel kmet od tega? Rasli so davki, rasle so nadloge! Njim pa je cvetela pšenica, kajti njih banke in njih hranilnice so kupile bogastva. Ker so brez dobre volje vsi hujskači in vsi demagogi, zato ne smemo poznati napram njim nobene miru.

Dolgo se je boril slovenski narod, preden je vzprejel krščansko vero. Vselej je bila vera našem narodu globoko v srcu in nikdar ni menjal vere tako, kakor delajo to nekateri posamezniki, ki so dandanes voditelji »verske« stranke. Slovenskemu narodu je vera sveta. Zategadelj hoče, da se jo ne priznava samo z jezikom, temveč tudi s srcem. Dandanes pa je vse polno ljudi, ki imajo vero samo na jeziku, v srcu pa so brez nje. O krščanstvu govore ti ljudje, istočasno pa obrekujejo po svojih listih

vse tiste, ki se ne pokoravajo njih diktatu. O krščanskih idealih govore ti ljudje, obenem pa preganjajo z vso brezobzirnostjo vsakogar, ki ni njih veren teliček. Sami brez npravnosti in brez vere, blatijo soljudi, češ da so nekrščanski, ter proglašajo za brezversko vse časopise, ki se bori za napredek ljudstva. Kmetje, ne poslušajte jih, kajti zle volje so, ker imajo vero le na jeziku in jo z dejanji ne podpirajo.

O socializmu govore ti in oni ter prihajajo med kmetijsko ljudstvo kot odrešitelji. Toda še vedno je vedel kmet, da je vsak delavec vreden svojega plačila, in še vedno se je ta pregovor spoštoval med našim narodom. Niso se pa ravnali po tem vsi novodobni »reševalci« ljudstva in niti eden izmed njih ni z dejanjem pokazal, da hoče dobro ljudstvu tudi tedaj, če bi se sam moral odreči kakšni dobroti. Smo za krščanski komunizem, kakor ga je hotel Kristus, to je: ljudje naj bodo tako popolni, da jim bo sreča bližnjika več kot lastna sreča, nikakor pa nismo za klerikalni ali socialistični komunizem, ki se je porodil iz sovraštva do drugih in ki nosi na sebi pečat dobičkarje. Zato bomo sodili vse socialiste po dejanjih in ne po besedah. Kakor je vprašal Kristus bogatega mladeniča, ali je že razdal svoje premoženje, tako bomo vprašali mi socialiste in tudi klerikalce, ali so oni že razdali ubožcem svoje premoženje. Seveda, dokler vidimo, da hočejo vsi ti ljudje dolžnosti socializma le za druge, njegove prednosti pa le za sebe, tako dolgo bomo v boju z njimi, kajti ti ljudje so brez dobre volje.

Mir ljudem na zemlji, če so dobre volje. Ker je naša volja dobra, zato v boj proti vsem, ki so brez take volje. Le tako pridemo do sreče, le tako si priborimo svojo svobodo!

Novo leto je že pred nami, novo delo nas čaka. Če v zadnjih dnevih starega leta premislimo vse to, bo novo leto za nas srečno in veselo!

Ali ste že izpolnili položnico ter obnovili naročnino na »Kmetijski list«?

FR. ERJAVEC:

Božični večer na Rranjskem.

Pratika, zvesta družica vsaki slovenski hiši, naznanja najkrajše dneve. Medlo solnce obeva pusto zemljo in snežna odeja krije polje in travnike. Ob cesti oprezajo sestrane vrane ter leno preletavajo z drevesa do drevesa. Vrabci in strnadi, škinkavci in škrljice prezebajo okoli hiš in brskajo pri zidovih, ne bi se li morebiti našla tu še kaka mrvica hrane. Poti in ceste so prazne, niti beračev ni videti. Božični prazniki so pred durmi. Vsak je najrajši doma v svojem kotu, te svete noči noče nadlegovati, dobro vedoči, da bodo zato gospodinje po praznikih tem radodarnije.

Toliko živahnije pa je po hišah. Od gospodarja do zadnjega pastirja je vse pri domu, in četudi mora kdo po kakem majhnem opravičku do doma, se podviza in hiti pod domačo stre-

ho, kajti nocoj je sveti večer ali badnjak, kakor govore po nekaterih krajih. Pravega dela nobenemu ni mari, zlasti moškim ne. Vsi se potikajo okoli peči, ki puhti danes nekako posebno dobrodejno toploto od sebe. Mati ima veliko peko in po vsej hiši se širijo tisti dobri duhovi po poticah in gubanicah. Kraj mnogega peciva se odlikuje po velikosti posebno poprtnjak, ki bo ležal na velike praznike ves čas na mizi. Šele na svetih treh kraljev dan ga načne gospodar. Tedaj odreže vsakemu v družini svoj kos, ne pozabi pa niti živine v hlevu, niti kurenine pred pragom, da bi bila zdrava ter se dobro redila.

Kar je bilo rečeno o nedelavnosti moških, ne velja pa ženskam. One imajo z umivanjem in čiščenjem izbe, kuhinjskega in hišnega orodja toliko opraviti, da bi jim — ako se jim sme verjeti — ne zadostovale štiri roke. Za čudo pridni pa so danes otroci. Nič jim ni treba prepovedovati kepanja in drsanja in, kar je še posebno čudno, materi pred pečo ne delajo napotja. Vsi so v hiši, vsi se gneto za mizo. In tihi so, da je kar

neverjetno. Vsi drugačni nego sicer. Tu je namreč njih starejši brat, ki se šola v mestnih šolah. Sinoči že pozno ga je hlapec pripeljal iz mesta. S seboj je prinesel vse, kar je potrebno za jaselec. Zjutraj zarana, ko se še ni prav zdanilo, se je napotila hrabra četa pod vodstvom mestnega učenjaka s košem oprtnikom v log, nabirat mahu za jaselec. Vsi so šli. Nobeden ni hotel ostati doma, celo najmlajši, ki še platno prodaja, je menil, da brez njega ne bi opravili. Res ga je zeblo, ko so kopali izpod snega mah ter ga trgali s skal in z drevja. Otrpili so mu prsti in malo da mu nista zmrzili svečici pod nosom. Ali vendar je bil vesel, da je tudi on nekaj pomagal k jaselec. Prinesli so mahu poln koš. Za pet jaselec bi ga bilo dosti.

Hlapec je v tem, ko so bili otroci v logu, utrdil v kotu veliko desko in na to desko stavi zdaj starejši deček jaselec. Od maha napravi goro, po gori se vije sem ter tja cesta, posuta z najdrobnejšim peskom. Cesta vodi v Betlehem, ki se rumen, zelen in rdeč žari v kotu vrhu gore. Pod

goro od ceste nekoliko v stran postavi »štalic«, lepo izrezano od smrekovega lubja. Vanjo položi na slamico božje dete, ob straneh mu stojita osliček in volk in poleg božja Porodica s svetim Jožefom. Potem razpostavlja po gori drevesa, ovce, krave, voličke in pastirce, vse od lesa rezane in živo pobarvane. Spreddaj utrdi vrsto drobnih voščeničev, tu in tam nastavi tudi katero po gori. Naposled obesi od stropa doli na dolgo konjsko žimo božjega angela, ki nosi v rokah napis: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji!«, oznanjujoč preradostno vest, da se je narodil kralj nebeški, odrešenik grešnemu rodu. Tudi svete tri kralje je prinesel s seboj, toda ti se sedaj še ne smejo pokazati; šele zvečer pred njih praznikom jim bo dovoljeno stopiti v borno štalic. Pač se pa že svet nad streho zlata zvezda, ki jim je kazala pot. Ko starejši sin vse to ureja in nastavlja, sede mlajši bratje in sestre okoli njega mirno, kakor bi bili pribiti, in ne premaknejo oči od jaselec. Nebeška radost jim sije z za-

dovoljnih obrazov, danes so pozabljene vse igre in — kar je največje čudo — celo jesti jim ni mari. Zadovoljni so s hlebčki, ki jih je mati spekla nalašč zanje. Domačemu psu Belinu pa ne gre v glavo, da se danes nihče izmed otrok ne zmeni zanj. Gleda jih in gleda, naposled skoči na klop in se nerodno rine mednje. Ko pa vidi, da ga popolnoma prezirajo in ga nekdo celo krene po smrčku, se zavleče nevoljen zopet pod klop pri peči, se zvije in dremlje dalje. Najstarejša hči v tem umiva in čisti dolgo vrsto svetniških podob, sveto razpelo v kotu in briše prah s svetega duha, ki visi vdalen v steklo nad veliko javorovo mizo. Po končanem delu prisede tudi ona k družbi. Njej je celo dovoljeno, da sme tu in tam nasvetovati kako izpremembo; in ima tudi to zadovoljnost, da posluša mali mojster časih nje svet.

V tem je solnce zašlo, dan se je stisnil in mrak je legel počasi v izbo. Ravno prav, ker jaselec so dodelali. Graditelj, zadovoljen s svojim delom,

* Iz knjige: Fr. Erjavec, Izbrani spisi za mladino. Priredila Fran Erjavec in Pavel Flere. Izdala in založila Učiteljska tiskarna. Ljubljana 1921.

Proti korupciji in za pravičnost.

V novomeški okolici vlada med našimi somišljeniki in splošno v vsej poštenosti javnosti velika nejevolja zaradi političnega ponašanja nekega tamošnjega sodnega svetnika. Zaradi tega je stavil narodni poslanec Majcen po nalogu »Kluba samostojnih kmetov« na gospoda ministra pravde v Beogradu to-le vprašanje:

Po poročilih iz mojega volilnega okrožja se nahaja pri okrožnem sodišču v Novem mestu deželni sodni svetnik dr. Josip Fischinger, kateremu se očita nastopne nekorektnosti v službi:

1.) Na političnih shodih »Slovenske ljudske stranke« nastopa kot politični govornik.

Tako je bil na shodih SLS. dne 14. in dne 15. avgusta t. l. v Novem mestu in v Šmihelu. Udeležil se je demonstrativno »Orlovske akademije« v Št. Janžu meseca oktobra t. l. V »Rokodolskem domu« novomeškemu ima baje skoro vsak ponedeljek dopoldne politična zborovanja, ko ga medtem pri kazenskih glavnih razpravah nadomeščata pensionista Kovačič in Škrli.

K tem očitkom pripominjam, da vzbujajo tako politično ponašanje med našimi kmetijskim prebivalstvom velikansko ogorčenje in pohujšanje, ker takega postopanja doslej pri slovenskih sodnikih ni bilo vajeno. Z druge strani pa vzbujajo v naši patriotični inteligenci začudenje takšna toleranca višjih sodnih oblastev, ker je vendar splošno znano, da se na teh in takih političnih shodih naše klerikalne stranke trosi državi nevaren duh, sovraštvo proti pravoslavni Srbom; da, pripetili so se celo primeri, ko se je agitiralo na takih shodih proti podpisu notranjega državnega posojila, vpoklicu vojakov na večbo itd.

2.) Kako mučen vtisk napravlja na maso takšno politično delovanje visokega sodnega funkcionarja in kako javnost to komentira, naj služita v dokaz nastopni dve govorici, ki krožita po Novem mestu in njegovem okolju ter nočeta potihnuti:

a) Napram v isti hiši stanujoči gospej je soproga dr. Fischingerja izjavila, da mu (dr. Fischingerju), odkar tako politično nastopa, ljudje prinašajo vsega dovolj in da dobiva sedaj mnogo tudi zastoj.

b) V zadevi Jakoba Mauserja proti klerikalcu Francetu Štrumbliju v Vavti vasi (C 42/21 okrajnega sodišča v Novem mestu) je sodil dr. Fischinger in seveda ugodno za klerikalca Franceta Štrumblija. Po končani razsodbi je povabil France Štrumbelja dr. Fischingerja, njegovo ženo in njegove otroke v »Štemburjevo« gostilno v Kandiji, naročil tam za vse dobro večerjo, vse plačal ter zraven pripomnil, da mora to storiti, ker je imel pravdo, v kateri je sodil dr. Fischinger; ker je to pravdo dobil, mu mora torej plačati to iz hvaležnosti.

Dokaz ad b): Franc Štrumbelj iz Vavte vasi, kuharica pri »Štemburju« (v gostilni v Kandiji) in gospa J. Zure, gostilničarka v Kandiji.

Tako krutega teptanja sodniške časti slovenski kmet ne pomni.

3.) V kazenski zadevi proti Francetu Langerju v Radečah (sodni spis Vr. III 26/21 okrožnega sodišča v Novem mestu) je dr. Globevnik s

posebno vlogo odklonil dr. Fischingerja kot sodnika iz političnih motivov, kar je predsednik dr. Polenshek zavrnil. Dasi se pri javni razpravi o tej odklonitvi ni govorilo, je izšel vendar v obšurnem klerikalnem listu »Sedanost« z dne 10. septembra t. l., št. 15, članek, ki grdi Langerja in dr. Globevnika. Javnost se ne more iznebiti vtiska, da je članek potekel izpod peresa dr. Fischingerja samega, čigar ozki stiki z imenovanim lističem so itak znani.

Omenjam še, da je dotično razsodbo dvignilo vrhovno sodišče v prid Francetu Langerju kot neutemeljeno.

Dokaz temu priče: deželni sodni svetnik Ljubomir Dolenc, Ignac Košak, sodni oficial, oba v Novem mestu, kazenski spisi Vr. I. 26/21 in »Sedanost«, št. 15 iz leta 1921.

4.) V listu »Sedanost«, št. 15, je izšel tudi članek, v katerem se napada sodnik Grum v Kostanjevici in se dvomi o njegovi pravičnosti, ker je bil nekega kaplana obsodil zaradi razžaljenja časti na 1000 kron globe. Ker je bil dotični kazenski spis kostanjeviškega sodišča na vpogled le kazenskemu senatu, in sicer samo v interni seji, je domneva javnosti prejkone upravičena, da je duševni oče dotičnega nekoligialnega napada dr. Fischinger sam.

Dokaz: tozadevni dopis »Sedanosti«, št. 15, tozadevni spisi okrajnega sodišča v Kostanjevici in sodnik Grum v Kostanjevici.

5.) Med novomeškimi juristi je razširjena govorica, da dr. Fischinger vedno tako sodi, da je v korist njegovemu somišljeniku dr. Česniku, odvetniku v Novem mestu, pri katerem ima dr. Fischinger pogoste sestanke s klerikalnimi veljaki. Pripoveduje se celo, da hodi dr. Fischinger z dr. Česnikom na lice mesta pogledat stvar, o kateri potem kot sodnik v drugi instanci sodi.

Premda se mi ta poslednja govorica zdi najmanj verjetna, vendar bi ne bilo odveč o tem zaslišati vse novomeške odvetnike že z ozirom na to, ker se tudi ta govorica trdovratno vzdržuje. Ker se doslej na Slovenskem še nikdar ni pojavljalo sumničenje v nepristranskost slovenskih sodnikov, temveč je bilo kmetiško prebivalstvo vajeno gledati v sodnikih le nepristranske, objektivne in pravične vzor-može, ki stoje visoko nad političnimi boji, sem na žalost prisiljen domnevati, da je samo spričo takega sodnemu stanu neprimernega političnega udeleževanja razumljiva govorica med priprostim ljudstvom, da je novomeški kazenski senat nezanesljiv, kadar pred njim sedi na zatožni klopi kakšen izrazit klerikalec.

Z ozirom na vse te in druge slične govorice, ki so razširjene v novomeški okolici, Vas, gospod minister, prosim, da mi izvolite pismeno odgovoriti:

1.) Ali je Vam kaj znanega o teh očitkih in o tem, da je bila vsa slovenska javnost, posebno pa ona v Sevnici, prejšnjem službenem mestu dr. Fischingerja, bridko razočarana, ko je bil sodnik dr. Fischinger, znani nemškutarski avstrijski in junak mnogobrojnih nečednih afer, sprejet v sodno službo naše države?

2.) Ali ste voljni odrediti preiskavo proti imenovanemu sodniku?

3.) Ali ste voljni, ako se izkaže, da so očitki upravičeni, ukreniti vse potrebno, da se prepreči nadaljnje politično rovanje tega sodnega uradnika kakor tudi omalovaževanje in poniževanje vzvišenega sodniškega poklica ter s tem dati zadoščenje užaljenemu čutu dolenskega kmetijskega prebivalstva?

Izvolite, gospod minister, tudi ob tej priliki sprejeti izraz mojega posebnega spoštovanja.

V Beogradu, dne 12. decembra 1921.

Ivan Majcen s. r.

Ministrski stolčki.

Mehki in udobni so ministrski stolčki. Tako lepo se sedi na njih, da se je kar težko ločiti od njih. Pa če se tudi človek loči od njih, je spomin na prežito sladkobo tako silen, da bi se človek najraje kar zopet vsedel nazaj na blaženi ministrski stolček.

Toda ministrski stolček ima še drugo lepo lastnost. Dotičnik, ki se vsede nanj, dobi naenkrat neko čudovito moč, da se mu mahoma pričnejo pokoravati tisoči in tisoči. Prej navaden zemljan, postane človek mahoma gospod, prej brezpomemben državljani, za katerega se nihče ne zmeni, nato kar vladar med državljani. Oh, čudovito lep je ministrski stolček!

In kar je glavno, ministrski stolček je vedno postavljen k bogato obloženi mizi. Vsega je v izobilju in le iztegniti se je treba, pa se blišči v rokah samo suho zlato. Nerodno je samo to, da vse dobro, ki je na mizi, ni uporabljivo. Kdor sedi na ministrskem stolčku, mora sicer premetavati to zlato po mizi, toda delati mora tako, da je na mizi vedno več zlata. Ker je to silno težka stvar, zato pošiljajo narodi samo izbrane ljudi na ministrske stolčke, take namreč, o katerih upajo, da to znajo. Navadno se pri tem narodi silno opeharijo in so zato potem veseli, če so poslani k obloženi mizi vsaj take ljudi, ki premetavajo zlato, ne da bi ga bilo pri tem vedno manj.

Jako pogosto se namreč zgodi, da pri premetavanju zlata pade kak kos na tla. Nekaterim se zgodi to nehotno, so pa tudi taki, ki to nalašč delajo. Pravi prebrisanci si postavijo pod mizo majhno koritce, nekateri celo kar celo korito, v katerega spuščajo nevidno odpadke zlata. Včasih se zaloti kakega nerodneža, ki je spustil prevelik kos, da je zažvenketalo po dvorani. Tedaj imamo afero in vsi sitneži govore o korupciji. Toda, kaj bi tisto!

Je pa tak zakon, da se mora vršiti premetavanje zlata po gotovem redu. Kakšen je ta red, je vseeno. Potrebno je le, da so vsi stolčki zasedeni in da mečejo vsi zlato na gotov način. Pri nas, kjer je še malo ljudi premetavalo zlato, se dostikrat zgodi, da se ti ljudje nikakor ne morejo dogovoriti, kako bodo premetavali zlato. Tedaj pravimo, da imamo krizo.

Ker smo še mladi in napol otročji, se nam navadno zgodi, da se prepiramo že za to, kdo bo premetaval zlato. Kot pravi otroci bi se vsi radi poigrali s svetlim zlatom. Toda kaj, ko je ministrskih stolčkov tako malo!

Priobčujemo za enkrat interpelacijo dobesečno, ne da bi ji dodali kak komentar, dasi ram silijo v pero najostrejše besede. Toda počakati hočemo, kaj prinese preiskava, ki se mora ukreniti. Potem bomo izpregovorili nekoliko več! Vse svoje čitatelje samo pozivljemo, naj gredo pravici na roko in naj nam javijo, če so občutili kdaj krivičnost klerikalnega sodnika.

Hočemo čisto sodišče, kar bomo znali vsekakor uveljaviti!

Čast sodnikom, ki jih spoštujemo, da pa jih bomo spoštovali še naprej, zato brezobziren boj vsem nevrednežem, ki skrunijo vzvišeno dostojanstvo sodnika!

Zategadelj se pričnemo pripravljati in prerivati, kdo se naj vsede na ministrski stolček. Takšno krizo imamo sedaj. Pri drugih narodih so takšne krize silno redke, kajti vsak pameten človek ve, da je treba najprej določiti način premetavanja zlata (upravljanje z narodnim imetjem) in šele potem, ko je ta način določen, se more poklicati k stolčkom ljudi, ki so pokazali na katerikoli način, da to delo razumejo.

Mi smo še mladi in vsega tega ne znamo. Zato imamo toliko kriz. Posledica krize pa je, da se zlato ne premetava, da se zlato ne množi. In ker je dalje zakon, da se zlato suši, če se ga ne premetava, zato je pri nas miza vedno manj obložena.

Kriza je torej zlo za narod in znak nereda. Najslabša kriza pa je tista, ki je nastala vsled prepira zaradi stolčka. Zategadelj je nujno potrebno, da se stori vse, da se takšne krize onemogočijo.

Ker zlata ne moremo vreči z mize — v tem primeru bi popolnoma ubožali — zato tudi ne moremo preprečiti kriz, ki nastanejo zaradi nesoglasja v načinu premetavanja zlata, pač pa moremo preprečiti krize, ki nastanejo zaradi prepira glede stolčkov samih.

Kaj, ko bi začeli graditi manj udobne stolčke! Kaj, če bi odvzeli tem stolčkom mehko in bi dali na sredjo trdo desko! Prepričani smo, da bi se potem ljudje veliko manj tepli za ministrski stolček.

Naj govorimo konkretno! Sedaj ima minister na razpoložanju gotovo dobo pokojnino. Kaj, če bi pokojnino odpravili? Do sedaj razpolaga minister z avtomobilom. Kaj, če bi mu avtomobil vzeli? Do sedaj ima minister lepe dnevnice — 290 dinarjev na dan in poleg tega poslansko plačo. Kaj, če bi odpravili zanj eno ali drugo?

Ljudje, ki so imeli dosti opravka v dvorani, kjer se premetava zlato, pravijo, da bi to bilo slabo, ker bi potem dosti več zlatih kosčkov odletelo pod mizo v ono koritce. Dobro! Ali ne bi mogli mi v tem primeru določiti kake posebne kazni? In ali ne bi mogli stopnjevati uadzora?

Naj bo že kakorkoli, eno vemo. Po vojnem opustošenju potrebuje vsa država pridno in vestno delo. Predvsem pa se mora v redu premetavati zlato.

Krize so zlo za državo in tisti, ki jih zaradi ozirov na stolčke provzročajo, naj bodo pripravljeni, da jih narod vrže s stolčki vred iz dvorane, v kateri se premetava zlato.

Brence — Kromar.

Dva trpina, dva kmeta mučenika! Bilo je v tistih nesrečnih časih, ko je nasilje svetovne vojne zajelo ves svet, ko je kmet bolj trpel kot črna živina.

Pravica je bila pogažena in krivica je vladala vsepovsod. Vsenokrog pa so prežale kupljene podle duše na to, da bi spravile v nesrečo tiste, ki so čistili v srcu še pravico. Grozni časi so bili tedaj in Bog ne daj več sličnih!

Tedaj se je zgodilo, da so ubogega kmeta Brence prišli biriči in ga spričo krivega pričevanja pripeljali pred sodišče. Ne pred navadno sodišče, ampak pred kruto vojno sodišče, pred katerim ubogo in izmučeno človeško srce ni našlo nobene milosti. Na hitro so izrekli tam sodbje, ki jih je v 24 urah izvrševala svinčenka ali pa rabelj. Izgubljen je bil vsakdo, kdor je prišel pred tako sodišče, kajti strahota je vladala tam.

Pred takim sodiščem je stal kmet Brence, ubogi trpin, od vsega sveta zapuščen in nevešč v sodnem postopanju. Dali so mu sicer zagovornika — toda, kaj bi tisto!

Bil je sicer Brenceov zagovornik odvetnik, ki je dobro poznal vse paragrafe, bil je sicer ta odvetnik človek, ki je bil med prvimi voditelji SLS, one stranke, ki se je ponašala s tem, da je edina zastopnica kmetijskega ljudstva, bil ni ta zagovornik nihče drugi kakor sam deželni odbornik dr. Vladislav Pegan. Vplivni so bili tedaj gospodje deželni odborniki, saj so bili oni tisti, ki so gnali narod v klanico za blagor grofov, baronov in druge avstrijske gospode. Ko je videl ubogi naš Brence, da ima tako vplivnega zagovornika — poslanca tiste stranke, za katero je glasoval tudi sam, je vstalo upanje v njegovem srcu in že je videl v duhu trenutek, ko se zopet snide s svojo družino. Takrat

pa je izpregovoril dr. Pegan. Trd je bil njegov glas in nobenega usmiljenja ni bilo v njem. Zagovornik je postal obtožitelj. Kar se še ni zlepa pripetilo niti na tej krvavi »rihti«, to je zagrešil tedaj dr. Pegan, kajti on ni branil Brence in ni poznal kmeta — svojega strankarskega pristaša — tedaj, ko je šlo za trpinovo življenje in smrt, temveč je dejal, da ve on celo več kakor pa vojaški obtožitelj. Svest si svoje nedolžnosti, je Brence sicer še naprej zatrdjeval, da je nedolžen, toda brez cene je bilo njegovo zatrdjevanje, ker je zlo mil palico nad njim njegov strankarski pristaš in zagovornik.

Brenceova usoda je bila zapečateni in vojaški sodnik Julius je izpovedal kesneje, da je bila izrečena smrtna obsodba rad Brenceom zgolj spričo izpovedi dr. Pegana.

In biriči so odgnali Brence na Suhi bajer za ljubljanskim vojaškim streljščem, štirje strelji — in Brence je padel kot žrtev brezvestnosti advokata in brezsrčnosti strankarja.

»Vrana vrani oči ne izkljuje« pravi pregovor, toda Peganov zločin je bil tako grozen, da so morali nastopiti proti njemu lastni tovariši ter mu odvzeti odvetniško prakso. Sicer se je dr. Pegan proti temu prišlo, toda bilo je vse zaman, kajti najvišje sodišče je spoznalo njegovo krivdo. Zategadelj je sedaj odvetniška pisarna dr. Pegana zaprta.

Pač pa se je izkazala kot vrana, ki vrani ne izkljuje oči, »Slovenska ljudska stranka«, ki še do danes ni justificirala dr. Pegana in ki dopušča, da ga še sedaj brani »Slovenec«.

Kmetje! Tako razume SLS. svojo ljubezen do kmeta. Ker se je deželni odbornik tako podlo bal, da bi ga utegnil zagovor kmeta spraviti ob naklonjenost trinogov svetovne vojne, je pognal Brence na smrt, samo da bi ga še naprej obsevala milost trinogov.

V istih žalostnih dneh se je pripetil v Črnomlju nek drugi primer. Kmet Kromar, oče osmerih otrok, je prišel v gostilno Matije — ne Ivana — Skubica. Vsedel se je za mizo, naročil pol litra vina, nato pa se pričel pogovarjati s Skubicem. Beseda je dala besedo in pogovor je nanesel na vojno. Skubic je dejal, da so Soški zakrivil vojno in da bi jih bilo treba zato pobiti. Kromar je ugovarjal. Skubic je rekel, da bi se moralo vse Srbe in Ruse pobiti, ker so napadli Avstrijo. Kromar je to zanikal ter dejal, da imajo Srbi prav, če se branijo, kajti oni so bili napadeni. Komaj da je Skubic to slišal, je že vprašal še enkrat Kromarja, če se upa to ponoviti, kajti ljudi, ki kaj takega govorijo, streljajo dandanes kakor pse. Kromar je ponovil svoje mnenje. Tedaj pa je rekel Skubic zmagonosno: »Vsi ste slišali, kaj je dejal Kromar. Vsi ste pričeli!« Kromar je takoj nato odšel, Skubic pa je zmagonosno gledaje za njim dejal: »Prvo žrtev imamo, ki je ne izpustimo več!«

In res! Takoj je ovadil Kromarja in ob eni popoldne so že gnali orožniki Kromarja uklenjenega v Ljubljano na sodišče, kjer je bila izrečena smrtna obsodba. Kmalu nato so na Suhem bajerju štirje strelji vzeli osim otrokom očeta.

Kromar — Brence! Dva kmeta trpina, dva družinska očeta — žrtvi klerikalnih mogotcev, ki jih še dandanes krije klerikalna stranka!

Pa kako jih ne bi! Saj sta bila oba — Kromar in Brence — žrtvi onih razmer, ki jih je prinesla vojna.

Vojni pa je kričal živio sam dr. Šusteršič in po vseh cerkvah in šolah so molili za vojno ter jo proslavljali. In mlad doktor, ki se je pripravljaj za voditelja slovenskega naroda, je stopil pred deželnim dvorcem pred ljudstvo, ga navduševal za vojno ter pozivljaj k divjemu pokolju Srbov. In tudi ta človek — dr. M. Natlačen — je še dandanes steber klerikalne stranke!

Ves dobrobrččen in zelo pozabljen je naš kmet. Takrat, ko je trpel po Galiciji in drugod nečloveške muke, ko je ginil v strelskih jarkih, ko je zmrzaval v Karpatih, se je pač spominjal s sovraštvom v srcu tistih, ki so ga pognali v vojno. Toda ko je prišel domov, je pozabil na vse. Dandanes se zopet klanja onim, ki so ga odvajali v smrt: mu jemali živino in prideleke, samo da so si pokrili svoje trebuhe.

Brence — Kromar! Ti dve žrtvi klerikalnega ovadštva bodita vsem poštenjakom resen opomin! Še en-

pospravlja še ostrizke, izrezke in odpadke, katere mu postrežno odnašajo hvaležni gledalci na ogenj.

Zdajci prinese gospodinja v hišo posodo z žerjavico in kadilo ter poda oboje očetu gospodarju. Ta se odkrije, za njim vsi moški in takoj se uredi izprevod. Naprej stopa pastir s svetilnico v roki, za njim gre gospodar, meče kadilo na žerjavico in glasno moli; za njim nosi sin posvečeno vodo in oljčno vejico in potem se vrste drugi otroci in posli. Tako hodijo od hrama do hrama, od sohote do sohote, povsod kadeč, kropeč in moleč. Oče se zdi otrokom ta večer oblastnejši nego navadno, skoro pol duhovnika, in celo njegov glas zveni bolj praznično.

Ko se izprevod zopet vrne v izbo, so prižgane pri jaselcah vse svečice, in zdaj jih hiti vse gledat ter hvaliti mojstra. Mati poklekne, okoli nje otroci, za njimi dekle in celo moški, četudi neradi, vsaj na eno koleno, kar pa materi ni prav, češ, kakor bi

zajce streljali, in iz pobožnih src se utrga stara božična pesem:

»Pastirci vstanite, pogledat hitite!«

Po končani domači službi božji pride na mizo mrzla večerja, za njo pehar suhega sadja, orehov in lešnikov. Po večerji hodijo gledat jasele tudi sosedje. Soba se zmerom bolj polni, mnogi so že opravljeni za polnočno mašo. Pripovedujejo si pravljice in svete pesmi si pojo. Tako mine čas, da sami ne vedo kako. Zdajci se oglasi veliki zvon. Mogočno in veličastno kakor nikoli podnevi zveni nocoj njegov glas, po vasi se čuje strel, ulice ožive in ljudje nekako veselo hite ob tej nenavadni uri v božji hram. Nocoj je vse bolj praznično, orgle se glase krepkeje, pevci in pevke pojo lepše. Vsem nepričakovano naglo mine služba božja. Ko pa pridejo polnočkarji domov, jih že čakajo pečene klobase, krvavice in jetrnice, ki jih je v tem gospodinja pripravila zanje.

krat se bodo ponovili grozni časi, če boste pozabljivi in če ne boste maščevali onih, ki leže na Suhem bajerju, kajti dosti jih je še tam pokopanih.

Tudi zanje še pride dan pravice, kakor bo prišel dan sodbe za vse tiste, ki so poglali v smrt Brenceta in Kromarja.

Da pride ta dan čim prej in da se nikdar več ne ponove grozni časi krivice, pa morate poskrbeti vi kmetje!

Zatorej ne bodite pozabljivi, da maščujete krivico!

Kmetijska zbornica.

(Napisal dipl. agr. A. Jamnik v Ljubljani.)

I. Nekoliko zgodovinskega pregleda.

Odločne zahteve glede ustanovitve kmetijske zbornice so se iz vrst kmetijskega prebivalstva pojavljale že takoj v prvih dneh nastanka naše nove države. In ne brez vzroka. Razmere, v kakršnih je bilo kmetijstvo med svetovno vojno in po svetovni vojni, so nujno povzročile, da je kmetijstvo nastopilo z zahtevo po lastnem stanovskem in interesnem zastopstvu. V to je kmetijstvo sililo tudi dejstvo, da so silno naraščajoča industrija, trgovina in obrt že zdavnej organizirane in da imajo svojo trgovsko in obrtniško zbornico. Končno sili kmetijstvo v to tudi dejstvo, da si je organizirano delavstvo baš te dni priborilo svojo »Delavsko zbornico«, ki že posluje.

Zopet je kmetijski stan zadnji, ki bo prišel do svojega interesnega zastopstva. Baš to mu mora vnovič predočiti silno potrebo lastne kmetijske zbornice ter ga privedi do tega, da pove ne glede na politično-strankarsko pripadnost kar najglasneje svojo zahtevo in da podvzame vse korake, da dobi svojo zbornico v resnici vsaj do poletja 1922.

V korist in napredek kmetijstva so intenzivneje začele delovati razne filantropske (človekoljubne) družbe, ki so se po vsej Evropi začele ustanovljati v 18. stoletju. Četudi ne izključno, so se peče vendar s propagando tehničnega napredka kmetijstva in so propagirale zlasti sajenje krompirja, pridelovanje detelje, hlevsko krmljenje itd. Imenovale so se različno. Tak zavod je bil tudi med Slovenci leta 1767. nastalo »Društvo za poljedelstvo in koristne umetnosti«. Nastal je iz družbe z imenom »Academia operosorum«, katera je bila v Ljubljani ustanovljena že leta 1693. Omenjeno društvo je dobilo leta 1820. svoj statut in naslov »C. kr. kmetijska družba«, medtem ko se je ustanovila v Nemčiji prva kmetijska družba (turinška) že leta 1762.

Nekako z letom 1820. pa so se zlasti po Nemčiji začela ustanovljati »Osrednja društva« (»Zentral-Ver-eine«), ki so združevala po več kmetijskih družb. Ta osrednja društva pa niso stremela samo za tehničnim napredovanjem kmetijstva, nego so že kazala nekaj značaj kmetijskih parlamentov, kateri so se bavili tudi z narodnogospodarskimi, davčnimi prometnimi, kreditnimi in carinskimi vprašanji.

Korporacije z večjo avtoriteto kot zastopnice vsega kmetijstva so bile v Nemčiji z zakonom pruske vlade z dne 30. junija 1894. ustvarjene »Kmetijske zbornice«. Te zbornice so se imele ustanovljati — kakor pravi zakon — »v svrhu korporativne organizacije kmetijskega poklicnega stanov«. V zmislu zakona naj bi pospeševale nadaljnjo organizacijo kmetovalcev ter zasledovale skupne interese kmetijstva in gozdarstva kakor tudi vse pojave in uredbe, ki zadevajo napredek kmetijstva. Zbornicam je bila naloga podpirati tudi upravna oblastva s poročili, z oddajanjem mnenj, s sodelovanjem pri podvzetih vlade glede organizacije kmetijskega kredita in pri drugih skupnih nalogah. Sodelovati so imele pri določanju tržnih kakor tudi cen produktne borze in nje uprave. Imele so pravico podajati samostojne nasvete in s tem možnost iniciative. Razpolagale so dalje s svojo davčno pravico, vendar pa niso imele značaja upravnega telesa. Ustanovljale so se po okrožjih. Da imajo te in pozneje navedene institucije za pro-speh kmetijstva neprecenljive zasluge, ni treba še posebe poudarjati. Brez njih bi bilo nemško kmetijstvo manj razvito, ostalo bi takšno, kakršno je naše. Sicer tudi naše kmetijstvo ni tako silno zaostalo, kajti

tudi pri nas so pridno delovale kmetijske družbe, ki so v marsičem nosile značaj nemških kmetijskih zbornic. Vendar pa se pri nas na tem polju ni moglo tako intenzivno delovati kakor v Nemčiji, ker ni kazala Avstrija za to dovolj razumevanja. Dasi slovensko kmetijstvo ni nazadnjaško in starokopitno, vendar daleč zaostaja za nemškim kmetijstvom.

Kot nekaka centrala vseh kmetijskih zbornic je nastopil (že mnogo prej, t. j. leta 1842. ustanovljen) »Deželni ekonomski (gospodarski) kolegij«, ki je pozneje v nekaterih zadevah skupno posloval s »Zentral-stelle der preussischen Landwirtschaftskammern«. Deželni ekonomski kolegij je bil redni svet kmetijskega ministra, kmetijskim zbornicam pa je služil za obravnavanje skupnih zadev kot poslovalnica (obenem z omenjeno »Zentralstelle«). Ta kolegij je bil tako urejen, da so bili v njem odposlanci kmetijskih zbornic in člani, ki jih je imenoval kmetijski minister; število slednjih pa ni smelo dosežati tretjine števila zastopnikov kmetijskih zbornic.

Leta 1899. so obstojale kmetijske zbornice že po vseh provincah Prusije.

Dve leti prej, t. j. dne 7. junija 1897., se je stvorila prostovoljna organizacija stotisoč organiziranih švicarskih kmetov pod imenom »Bauernverband« (po švicarskem pojmovanju ne »kmetstvo«, ampak »kmetijsko«) združenje, ki s svojim kmetijskim tajništvom (»Bauernsekretariat«) še danes z velikim uspehom vrši v temelju podobno delovanje ter zastopa slično kmetijske koristi kakor spredaj omenjene kmetijske zbornice in ekonomski kolegij (»Bauernverband«) deluje in zastopa švicarsko kmetijstvo ne glede na narodnosti, torej enako za nemški, francoski kakor italijanski del Švice) in kakor so to v več ali manj vidni obliki po letu 1820. vršile tudi avstrijske kmetijske družbe in viteza Simitscha »Zentralstelle zur Wahrung landwirtschaftlicher Interessen« na Dunaju, ki se je poleg dunajske kmetijske družbe nekako že sama po sebi smatrala za skupno poslovalnico kmetijskih družb iz vseh avstrijskih dežel.

Vse to so bile po večini svobodne institucije, ki so bile podpirane tudi iz državnih in deželnih fondov, so državni in deželni upravi mnogo služile pri delu za pro-speh kmetijstva in so bile ene več, druge manj parlamentarne, po svojem faktičnem delu skupno z državno ali deželno upravo tudi več ali manj upravnega značaja.

Leta 1872. se je ustanovil v Nemčiji takozvani »Nemški kmetijski svet«, ki pa ni imel uradnega značaja ekonomskega kolegija. Ta kmetijski svet je bil po ustanovitvi kmetijskih zbornic sestavljen iz voljenih odposlancev vseh kmetijskih zbornic v državi. Poleg zbora (plenuma) je imel kmetijski svet stalni odbor s plačanim generalnim tajnikom. Naloga temu svetu je bila zastopati kmetijske interese vse države v celotnem obsegu tudi glede zakonodaje i. dr. Poleg tega je smel kmetijski svet nepozvan pošiljati državnemu kancelarju motivirane predloge ter se obračati tudi na državni zbor.

(Vsi napredni narodi so torej posvečali kmetijskim zbornicam največjo pozornost. Z zadoščenjem beležimo, da se je v tem oziru tudi pri nas prešlo k delu. Kmetijski svet, ki ga je poklical v življenje naš kmetijski minister, je prvi korak k temu, zaradi česar pričujemo ob prvem sestanku kmetijskega sveta predstojec kratek zgodovinski pregled o nastanku kmetijskih zbornic. O zbornici sami pa prihodnjič. — Uredništvo.)

Ali je zgradba Musilove proge z ozirom na geološke razmere priporočljiva?

Ako si zamislimo med Kvarnerom v bližini Bakra in dolino Kulpe v okolici Broda na Kupi presek preko-gorskih grebenov, najdemo, vzeto od morja, v glavnem nekako do sredine gorovja najprej sklade kredne formacije, nato pa sive apnenice jurasne in slednjič apnenice triasne formacije. Sredi gorovja stopijo potem na dan v dveh valih verfenski in karbonski škrlavci, ki se do Kulpe zopet pogrezajo pod triasno formacijo ter prihajajo v okoliš Broda

na Kupi kakor tretji skladni val zopet na dan.

Na tem tretjem kompaktnem in obsežnem valu, obstoječem iz črnih škrlavcev in peščenjakov karbonske formacije teče Musilova proga od Broda-Moravic doli do Kulpe in onstran reke proti severu v smeri proti Kočevju.

O teh karbonskih skladih je izrekel povodom neke študije v druge namene znani geolog dr. F. Kosmat, bivši izvedenec za zgradbo alpskih železnic, sedaj profesor geologije v Leipzigu in vodja tamošnjega geološkega zavoda, nastopno mnenje:

»Ti škrlavci se odlikujejo po veliki razpadljivosti in tvorijo mehak, od številnih potokov razdrti svet, ker te črne glinaste škrlavce voda lahko razjeda. Tudi peščenjaki so krhki in hitro preperejo. Skladi trdih kremenskih konglomeratov so temu svetu neredno primešani. V svojem značaju odgovarja ta skladna skupina popolnoma karbonu karavanskega predora na Kranjskem. Plazovita pobočja so v njej razširjena in brez dvoma bi se pojavil v kakem predoru preko takega gorovja pritisk. Ali se nahajajo v njej gorljivi plini (kakor v karavanskem predoru) se ne da predvideti. Mogoče je to, ker vsebujejo marsikateri skladi mnogo poogljenene rastlinske tvarine.«

Karavanski predor seče v dolžini dveh kilometrov opisane karbonske škrlavce. Pritisk je bil gorostasen. Rovi so bili mestoma tekoni 24 ur razdrti in zmečkani, najdebelejši leseni hlodi zdrobljeni v trske. Prvotno zidovje je bilo potisnjeno na znotraj in zdrobljeno. Sele novo, iz debelega rezanega kamna izdelano zidovje je držalo. Gorljivi plini so zahtevali veliko število človeških žrtev. Stroški so bili napram ostalemu delu predora za 130 odstotkov večji.

Obstoječa proga Karlovac-Reka seče od Broda-Moravic do Delnic tudi pravkar opisano geološko formacijo. Tudi tukaj dela škrlavec železniški upravi velike preglavice. Vsak potnik si lahko ogleda, kako obsežna so vzdrževalna dela, ki jih povzročajo tukaj plazovita tla. Del postaje Sušice med Skradom in Delnicami, torej ravno nad Musilovo progo, se pomiče navzdol. Leta in leta se to sanira, čez 30 m globoko in par sto metrov na dolgo, kar je stalo do danes že ogromne milijone. Razmotrivalo se je že, ali ne bi kazalo spričo tega proge sploh preložiti. Podoben primer imamo pri Skradu in Brodu-Moravicah. Na vsej progi se opaža premikanje pobočja navzdol in rušenje zidovja, in sicer nasipov in usekov, kar znači globoko sezajajočo nestanovitnost tal.

To se dogaja več ali manj na gorenjem delu goratega pobočja kulpske doline. V tem večji meri je pričakovati teh nevarnosti vsled pritiska celotne teže v spodnjem delu pobočja, kjer se vije Musilova proga s številnimi predori, nasipi, useki in mostovi — da o znani »predorni zanjki« niti ne govorimo.

V takem terenu, kakor ga menda ni zlepa najti slabšega, hoče graditi g. inž. Musil železnico, pri tem skupaj več nego 3½ km predorov, ako štejemo le daljše kot 500 m; med njimi meri najdaljši (predorna zanjka) 1400 m. Kdo more pri takih terenih razmerah napraviti vester proračun gradbenih stroškov? Kaj poretiko interese, ko morda spoznajemo, da so potrošili že ves prelinirani kapital, dasi bo šele polovica ali tretjina gradbe gotova? In kaj, ko bodo uvideli, da se podaljša gradbena doba in s tem povečajo tudi interkalne obresti? In kaj bo z vzdrževanjem proge? Ali ne pojde morda ves dohodek v nič pri vzdrževanju nasipov, predorov itd.? Kako je mogoče pri takih razmerah pričakovati sploh kakšnega obstojanja gradbenega kapitala, katerega višina je vrhutega povsem negotova?

Zanimivo bi bilo zvedeti, ali je g. inž. Musil pri svojem projektu na vse to mislil, ali je opozoril na to tiste, kateri kanijo izdati za to zgradbo svoj mogoče težko prislužen denar?

Podpisani je na vsak način smatral za svojo dolžnost opozoriti javnost na te okolnosti, na brezprimerno brezbrzičnost — da ne rabim hujšega izraza — s katero se predlaga velika železniška zgradba v tako skrajno nevarnem terenu.

Ako dotični interese ne verjamejo geologom, ako ne verjamejo svojim očem, ki so vidjajo, kaj se godi

na obstoječi progi, ako nočejo slišati sodbe priprostelega seljaka v ondotnem kraju, ki se prijema za glavo, kadar sliši, da se namerava v tem »ilovnatem svetu« graditi železnico — ako jim vse to ne odpre oči, potem jim ni mogoče pomagati in naj zabredejo v propast.

Inž. Al. Hrovat.

Ne pozabite bednikov!

Težko je naše življenje in ves upoginjen je križ ob bremen, ki jih moramo prenašati. In vendar smo kakor bogatini sreče, če se primerjamo z brati, ki živijo tam preko, na zasledenem ozemlju. Vse drugačno trpljenje prenašajo oni in vse drugačno gorje jim je usojeno.

Njih zemlja je razrita od vojne vi-hre tako, da ne rde polja in da je pridelek tudi najpridnejšega poljedelca nezadosten. Njih hiše so kupi razvalin; hiše pa, ki jih je pustila vojna nedotaknjene, je zrušila zločinska ruka fašistov. Samo v Istri je do tal poginanih nad 50 hiš. Vojna odškodnina se izplačuje tako, da postane marljiv posestnik najemnik. Brezpravje je v deželi in zločinci ugonabljajo ljudsko premoženje. Nobene varnosti ni in ne-kaznovano se vrše uboji, ropi in tatvine. Dotičnika, ki samo namigne, da so take razmere nepravde, pa dajo v železje ter ga mučijo po ječah. Grozne reči se gode tam preko. V Trstu so razkrivali obtoženci pri porotni razpravi, na kake načine so nedolžne ljudi mučili po ječah, tako prepričevalno, da so razpravo proglasili za tajno, da ne bi svet zvedel resnice. Do nezvesti bi-jejo ljudi in premnogi obleže v krvi, ker nočejo priznati tistega, česar niso storili. Nepopisljivo je trpljenje, ki so ga morali prenašati ljudje naše krvi, ker so bili zvesti nam. Vsakogar brez ozira na starost in spol, brez ozira na poklic in stan je zadela krivica, samo če je bil znan kot Slovenec. V Labinu in v Vodnjanu so streljali delavce, v Marezigah so streljali kmete, potem ko so že skoro vse razumnike pozaprl po ječah ali pa ga pregnali iz dežele. Kaj vse je morala prestati duhovščina! Zaslamovali in bili so duhovnike ter jim uničevali imetje. Kar je moral pre-stati g. župnik Červar na svojem kri-ževem potu iz Zrenja v Oprtal in dalje v Poreč, pa preseza vse meje in se sko-ro ne da popisati.

V tej grozni bedi, ki je zadela naše ljudi, sta bili edina tolažba slovenska knjiga in slovenska pesem. Toda tudi knjigo in pesem so vzeli našim ljudem, kajti požgali so knjižnice in razrušili so kulturna zbirališča ti »kulturosvetci«. Najprej ponosni tržaški Narodni dom in slednjič tudi barkoveljskega!

In vse to trpljenje je zadelo naše ljudi zaradi tega, ker so zvesti nam, ker se nočejo izneveriti svojemu narodu in ker čuvajo našo zemljo za oni veliki dan, ko bo razveljavljen Rapallo, ko bo ves jugoslovanski narod osvobo-đen in ujedinjen. Zvestoba za zvesto-bo! Sramota nam, če zatajimo tiste, ki so nam zvesti kljub vsemu preganjanju! Zategadelj moramo delati za naše naj-bednejše brate ter jim moramo biti pod-porniki.

Ne samo, ker so nam oni zvesti, tem-več tudi iz drugih ozirov! Ne zasije nam solnce sreče, dokler se nismo go-spodarsko popolnoma osvobodili. To pa bomo dosegli šele tedaj, kadar bomo sami gospodarji prekomorske trgovine. Zgodilo pa se bo to tedaj, ko bo naše morje, ko bomo gospodarji Trsta in Reke. In to je glavni vzrok, da mora-mo na vsak način podpirati z vsemi močmi svoje brate, da lažje vzdrže na-vale in da ne omagajo v trpljenju.

Bili pa bi tudi slabi kristijani in vse-ga zaničevanja vredni ljudje, če bi bi-lo naše srce mirno, kadar trpe naši bratje takšna nezasišana preganjanja. »Bliznjemu na pomoč« je geslo plem-e-nitih src, »bednikom na pomoč« je dolžnost kristijanov!

Svojim bratom pa pomagamo naj-bolje, če podpiramo društvo, ki skrbi za njih gmotno in duševno blagostanje. Mi sami ne vemo, komu in kako naj pomagamo. Društvo, ki se peča sa-mo z razmerami naših bratov, pa ve, kje in kakšna pomoč je potrebna. Ta-ko društvo je »Jugoslovenska Matica« v Ljubljani, kateri pravijo Primorci »mati neodrešenih«.

Kakor se vrši preganjanje brezob-zirno nad vsemi, ki so Jugoslovenci, ta-ko pa podpira »Jugoslovenska Matica« vse brez razlike na starost in spol, stranko ali stan. Ker je »Jugosloven-ska Matica« organizacija vseh Sloven-cov, zato jo moramo podpirati vsi Slo-venci brez izjeme.

Manjka nam prostora, da bi na drobno omenili vse, kaj je že storila »Jugoslovenska Matica« in deloma ta-ga tudi storiti ne smemo, ker bi bili preganjanji oni, za katere bi zvedeli sovražniki, da jih je ona podprla. Za-dostuje naj le to, da je »Jugosloven-ska Matica« izdala v enem letu nad en milijon za naše brate.

Kako pa naj podpiramo »Jugoslo-vensko Matico«? Prirejajte veselice v njeno korist, postanite njeni člani, ku-pujte izdelke, ki so prodajajo v njeno

korist, nabirajte stare znamke! Ni ravn-o treba, da ste obdarjeni s pranoč-njem, pač pa imajte dobro voljo, resno pomagati bratom! Dobro delo vrsta, če podpirate »Jugoslovensko Matico«, kajti svojemu bližnjiku pomagajte. Zo-to izpolnjujete svojo dolžnost in izve-šajte dobra dela!

Vaš interes zahteva to in pogublje-na je naša bodočnost, če tega ne sto-rite. Ne med grobokopi, temveč med rešitelji naroda je Vaše mesto! Gorjo Vam in Vašim potomcem, če se tega ne zavedate!

Podpirajte »Jugoslovensko Matico«!

Električna centrala na Završnici.

(Poročilo o shodu občinskih zastop-nikov.)

Dne 18. decembra je bil v Radovljici shod zaradi likvidacije električne centrale na Završnici, ki se ga je ude-ležilo preko 200 občinskih zastopnikov radovljiškega okraja. Shoda pa se je udeležilo tudi nekaj občin izven okra-ja, ki je bil tako po udeležbi kakor po svojem poteku pravi ljudski shod.

Zbor je otvoril in vodil z vsjo ko-rektnostjo dr. Gregorič, ki je pojasnil tudi namen shoda. Za njim je poročal tovariš inženjer Zupančič kot član li-kvidacijskega sveta. Za svoje poro-čilo, ki je bilo nad vse stvarno in po-ljudno, je žel obilo pohvale. O finanč-nem stanju centrale je poročal v lepo sestavljenem govoru gospod Lindtner. Kljub sedanjemu slabemu gospodarstvu je denarno stanje centrale še dokaj povoljno. Zaradi tega je brezdolno, da bi mogle prevzeti prizadete ob-čine elektrarno, ko je ta celo pri sla-bem gospodarstvu uspevala. Saj je ja-sno, da bodo prizadete občine pač bolj pazile na to, da se denar ne bo raz-metaval in da bo gospodarstvo dobro. Po teh poročilih je prišlo do sklepanja.

Prvi predlog vlade, naj se prepusti centrala zasebnikom, je zbor soglasno in odločno odklonil, pač pa se je so-glasno sprejel nasvet, naj prevzamejo elektrarno prizadete občine. Tovariš dr. Kavčič je nato zahteval, naj se od-redi stroga in natančna revizija desed-njega delovanja podjetja, da se na-toči na ta način ljudstvu čistega vina. Glasno so vsi zborovalci prišli do te-mu predlogu, kar beležimo z odkrito-sernim zadoščenjem. Saj je bil tovariš Azman tisti, ki je že pred šestimi me-seci sklical protestni shod proti zaprav-ljivemu gospodarstvu, ki je zavladalo pri elektrarni. Danos odobravajo vsi, brez izjeme na strankarsko pripadnost, nastop tovariša Azmana, ki je prvi raz-kril gospodarstvo bivšega poverjenika SLS. — Sledila je živahna debata, v katero so posegli tovariš Azman, tova-riš Kenda, župan na Eledu, g. Tome in g. Cop iz Most. Vsi govorniki so se pri-družili predlogu dr. Kavčiča. Oglasil se je k besedi tudi zastopnik mesta Kranja dr. Saboty, ki je povedal še o-dosti lepih misli, ni pa prodir s svojim glavnim predlogom, naj se osnuje del-niška družba. Velekapitala je vse isto. Na koncu se je oglasil k besedi še za-stopnik SLS, neki Šolar iz Krape, ki je skrbel za smeh. Hotel je celo na to zborovanje privleči politiko, kar se-mu je predsednik shoda zabranil.

Uspeh shoda je popoln in gotovo je, da pride ljudstvo v posest podjetja, ki je bilo zgrajeno z ljudskim denarjem. Da bo to mogoče, pa je zasluga tudi sedanje pokrajinske uprave, ki je vsaj v tem vprašanju nastopila tako demo-kratsko, kakor tega klerikalna Brejčeva vlada pač nikdar storila ne bi.

Vsa čast tudi gospodom, ki so po-skrbeli za dobre referate na shodu, in sicer gospodom dr. Gregoriču, inž. Zu-pančiču in g. Lindtnerju. Še enkrat: Vsa čast jim!

Ljudstvo vstaja in prihaja do svojih pravic! Zato vztrajajte, dokler ne zma-ga ljudstvo na vsej fronti!

Pokrajinske vesti.

(Tovariši celjske okolice!) V sredo dne 28. decembra ob devetih dopolnih bo v Narodnem domu v Cel-ju sestanek naših zaupnikov. Sestan-ka se udeležijo tudi tovariš minister Pru-celj. Na dnevnem redu je več važnih vprašanj. Tovariši, udeležite se sestan-ka polnoštevilno!

(Vesele božične praznike) želita vsem naročnikom in vsem prijateljem kmet-ske misli uredništvo in uprava »Kme-tijskega lista«.

(Vesele božične praznike in srečno novo leto) želijo vsem slovenskim fan-tom in dekletom kakor tudi vsem ce-njenim čitateljem »Kmetijskega lista« slovenski vojniki 24. pehotnega polka, sedaj v Albaniji: Joško Kutnar z Mu-ljave, Vinko Mestnik in Joško Sadar, oba s Krke, Joško Dereani iz Drage, Joško Zajec in Ludovik Čandek, oba iz Stične, Jožef Markovič in Franc Ma-rinčič, oba iz St. Vida pri Stični, An-ton Kalar iz Malega Gabra, Ivan Ha-bič iz Besnice, Anton Jereb s Trebe-ljevega, Franc Godec iz Volaveti, Jo-žef Zagore iz Dola pri Mokronogu,

Ivan Bokal s Sv. Planine, Martin Erat iz Radeč in Jožef Vozel od St. Lamberta.

(Prav veselo božične praznike in kar najprejše novo leto) žele vsem Slovincem in Slovenkam slovenski fantje drugega bataljona 32. polka v Nevečinju pri Mostaru: podporočnik Franjo Hribar; kaplari Feliks Janežič, Ivan Mahne, Franc Tome, Franc Prešelj, Franc Bohte, trubač Josip Kolenc in redovci Alojzij Pečarič, Franc Zorovnik, Martin Štariha, Josip Pavlovič, Janez Kobe, Primož Lampret in Franc Peček.

(«Slovenec» ni všeč) naš članek o polomu klerikalne politike; pravi namreč, da bi bil članek skoro do pičice resničen, če bi se zamenilo v članku klerikalce s samostojnimi. Ker bi bilo odveč podrobneje razkrivati vso smešnost te «Slovenčev» brhnotnosti, zato naj zadržimo, če navedemo samo eno dejstvo. Po preobratu je bil dr. Korošec podpredsednik vlade in za Slovenijo naravnost absoluten vladar. Danes pa ne mara za dr. Korošca nihče, in sicer samo zbog njegove neodkritosrčnosti in zavratne politike. To padanje Koroščeve slave pa se je začelo že tedaj, ko je bil dr. Korošec na vladi, in ni torej plod njegovega opozicijskega stališča. V tem oziru je nad vse značilna primera z drugimi opozicijskimi, ki, dasi sedanjí vladi veliko bolj načelno nasproti kot dr. Korošec, vendar pridobivajo, ne pa izgubljajo na svojem ugledu. Navedemo naj samo imeni Džonović in Divac, prvi republikanec, drugi socialni demokrat, ki najjasneje kažeta razliko med možnimi in nezmožnimi opozicionalci, kakršen je dr. Korošec.

(Klerikalna politika.) V enem oziru so naši klerikalci neprekošljivi. Pod božjim solncem je ni stranke, ki bi tako nesramno vračala krivdo svojih grehov na druge stranke, sama pa se bahala z uspehi drugih strank kakor dela to SLS. Koroški plebišci je zavozil dr. Brejce, krivi pa so bili Srbi. Izvoz živine je onemogočil dr. Korošec in naši poslanci so ga dosegli, vendar pa so napadali klerikalci nas, ker se ne izvaža. Ob Karlovem puču so zahtevali klerikalci mobilizacijo ne iz proti Madžarski, temveč celo proti Avstriji, ko je bilo mobilizacije konec, smo bili pa mobilizacije krivi samo mi. In tako naprej do neskončnosti. V resnici, slavna je klerikalna politika!

(Nova klerikalna taktika.) Kljub vsem hujškarjam in kljub vsemu demagogstvu uvidevajo klerikalci, da ne gre njih pšenica tako v klasje kakor bi hoteli. Zviti ptički so zato premenili svojo taktiko. Listi, ki so se proslavili tudi izven mej Slovenije, kakor «Pijani gospodar», «Straža» in drugi, s svojim podlim obrekovanjem, so začeli naenkrat nastopati za dostojno pisavo. («Gospodar» in dostojnost! Ta dva pojma se izključujeta tako kakor ogenj in voda. Prej bi bilo mogoče narediti okrogel kvadrat kakor doseči dostojnost «Gospodarjeve» pisave. Zategadelj se klerikalci presneto motijo, če mislijo, da je pozabljenost ljudi tako velika, da se ne bo nihče več spomnil onih ogabnih obrekovanj, ki so jih bili vedno polni vsi «katoliški» listi. Zato opozarjamo vse tovariše, naj se ne dajo premotiti po novi klerikalni taktiki, kajti obrekovanje je bilo, dasi nad vse sirovo in ogabno, vendar odkritosrčno, nova taktika pa je samo grdo hinavstvo.

(Naš stari prijatelj «Domoljub») je posvetil zopet naši stranki in še posebej «Kmetijskemu listu» svojo pozornost. Kot olikani ljudje smo dolžni, da posvetimo tudi mi «Domoljubu» malo prostora, zlasti še zaradi tega, ker je zadnji «Domoljub» povedal nekaj zelo lepih stvari, da bi bila res večna škoda, če jih ne bi zvedel tudi širši svet.

(Ta prva.) Z debelimi črkami si je dal natisniti «Domoljub» na uvodnem mestu, da je armada, ki jo pošilja «Domoljub» v boj za versko mišljenje in življenje naroda, da ga reši iz krampljev kapitalizma, katoliško časopisje. Dobra je ta Versko mišljenje viti menda «Domoljub» v tem, da laže tako, da mu pravi že vsa Slovenija samo še «Lažljub». Boj za življenje naroda pa vidi menda v tem, da štiti Vehovca, Pegana in Skubica, znane «prijatelje» kmeta. Iz rok kapitalizma pa bo iztrgal «Domoljub» narod na ta način, da bo še pomnožil število že obstoječih klerikalnih velebank. Trda mora prestiti «Domoljub», da kvasi tako debele!

(Ta druga) debela «Domoljubova» je obsežena v njegovem članku «Zmeta v Beogradu». Pravzaprav jih je v članku kar nekaj več. Toda vsled pomanjkanja prostora bomo vzeli vse za eno. «Domoljub» pravi, da je Pašić uvidel, da z demokrati ni mogoče več delati. Kako neresnično je to, ve že vsakdo, kajti novo vlado je sestavil Pašić z demokrati. Potem pravi, da je poklical Pašić Korošca «na posvet». Tisto pa tisto! Kaj bi naredil Pašić če ne bi imel Korošca pri roki. Čudno le, da kljub Koroščevemu svetu ni bila rešena vladna kriza. Presneto slab svet je moral dati Korošec Pašiću! «Domoljub» ponavlja potem tudi pogoje, pod

katerimi bi vstopil Korošec v vlado (torej vendar!). In te Koroščeve zahteve izpopolnjuje «Domoljub» ter pravi, da more podpirati SLS samo ono vlado, ki je za izpremembo ustave. Torej še enkrat boj za črke! Če pri tem mešljavju ljudstvo vsled nedolavnosti skupščine še tako trpi, je pa vseeno. V resnici veliki prijatelji ljudstva so naši klerikalci! Končno naj omenimo še to, da smo prebrali ves članek «Domoljubov» o zmeti v Beogradu. Sedaj pa premišljujemo, ali je treba to razumeti tako, da je prinesel zmeta v Beograd dr. Korošec, ali pa tako, da je zmeta v «Domoljub». Če ne bi bil Korošec tako zelo brez ugleda, bi bilo mogoče oboje!

(Ta tretja.) V tretje gre radol! Zato priobčujemo še eno mastno «Domoljubovo» modrost, ki je naporjena naravnost proti nam. «Domoljub» pravi, da še «Kmetijski list» nikdar ni nagromadil toliko strupenega sovraštva proti voditeljem in pristašam SLS, kakor v zadnji številki. Bralci, ki imajo še doma našo zadnjo številko, naj jo prečitajo, da spoznajo grdo laž «Domoljubovo»! In dalje pravi «Domoljub», da je bogokletno, ker «se poslužujemo Kristusovih nauk». Tako toraj! Ker nosimo Kristusove nauke globoko v srcu in ker pišemo samo to, kar imamo v srcu, ker nimamo zmisla za ono hla navščino, ki je je poln «Domoljub», ki ima eno moralo za sebe in drugo za ljudstvo, zato smo zagrešili bogokletstvo! Večjega farizejstva pač še ni doživela Slovenija! «Domoljub» bi moral bilo bolj všeč, če bi se borili na tak način kakor stari liberalci, ki so «matali »farško gonjo» za višek vse modrosti. Ne s »farško gonjo», ampak z nauki Kristusovimi bomo premagali one, ki so vzeli njegove nauke v zakup in ki so pretvorili božji hram v hišo političnih kupčij. To, kar delata «Domoljub» in njegova okolica, je bogokletstvo, vsled česar bomo slejkoprej z vso odločnostjo nastopili proti tistim voditeljem SLS, ki oskranjajo iz političnih nagibov vero. Nam je pošteno življenje, kakršnega predpisuje Kristova vera, več kakor vsi oziri na stranko. Nam je vsak poštenjak bližji kakor vsi strankarji! Zategadelj bomo še naprej zbirali krog sebe poštenjake, ne pa lovili s hujškanjem in demagoštvom pristaše, kar so uvedli v klerikalni stranki klerikalni komunisti Gosar in drugi.

(«Zdravilo zoper nevarna leta.») «V boj za srečno in krščansko življenje!» je naslov knjigi, ki jo je izdala «Družba sv. Mohorja». Delo pisateljevo gotovo ne bo brez uspeha, ker je v knjigi dosti mikavnih nasvetov glede zakonskega in družinskega življenja. Nihče se ne bi pregovarjal o knjigi, če bi jo čitali le odrasli ljudje. Zal pa poseza po knjigi z največjo pozornostjo tudi šolska mladina, kar dokazuje tole: V 5. razredu neke osnovne šole je imela učenka med odmorom v roki to knjigo. Razredna učiteljica je to opazila ter ji knjigo odvzela. Učenka je bila v zadregi ter ni mogla povedati, kaj je čitala. Hitela je pripovedovati, da je knjiga last zraven nje sedeče součenke, katera jo je kazala drugim učenkam, češ kako je lepa, ter jih opozarjala na mikavno vsebino na strani 89. Brez komentarja! Sad škofa Bonaventure je padel na rodovitna tla pohujšane doline šentflorjanske. — Kaj poredko k temu tisti časopisi, ki so toliko pisarili proti «Dvoonožcu», ki je za mladino primeren, medtem ko je knjiga z vsebino «Nevarnih let» naravnost pohujšljiva za otroke. Starši pozor! S škofovo knjigo tja kamor spada!

(Vse tovariše opozarjamo,) da morajo biti vsi prispevki za tiskovni sklad SKS, razglašeni v «Kmetijskem listu», ker le na ta način je mogoča kontrola ter se da preprečiti vsaka zloraba poživovalnosti darovalcev.

(Darila za tiskovni sklad SKS.) Privinski poizkušnji v Narodnem domu v Brežicah je bilo nabranih 200 kron. — Tovariš Anton Košak je nabral pri tovarjenju vina 200 kron. — Tovariš Jože Podgoršek na St. Uški gori je poslal 120 kron. — Pri Sv. Antonu nad Rajhenburgom se je nabralo v veselji družbi v baramu zavednega našega pristaša Ivana Klenovška 120 kron. Vsa čast vrlomu tovarišu Klenovšku, našemu navdušenemu agitatorju, ki je s svojo agitacijo že marsikoga pripeljal v naš tabor! — Živeli vsi nabiralci in vsi darovalci! Da bi našli mnogo poslanecev!

(Razpis služb okrajnih ekonomov, odnosno njih pomočnikov.) Razpisane so službe okrajnih ekonomov, odnosno, ako ne bi bilo dovolj kvalificiranih prosilcev, službe pomočnikov okrajnih ekonomov na sedežih okrajnih glavarstev v Ljubljani, Kamniku, Kranju, Radovljici, Novem mestu, Krškem, Kočevju, Črnomlju, Logatcu, Brežicah, Celju, Konjicah, Slovenjgradcu in Murski Soboti. Natančnejši razpis glej v Uradnem listu št. 150.

(Prireditve tridnevnega tečaja o umetnem ribstvu.) Pokrajinska uprava za Slovenijo, oddelek za kmetijstvo, namerja prirediti v ribjem vališču na Bledu dva tridnevna tečaja o umetnem ribstvu, in sicer bi podajal prvi

tečaj, ki bi se vršil okrog novega leta, navodila za pridobivanje in valitev ribjih iker, drugi tečaj spomladi pa bi obravnaval odganjanje in nasajanje ribjega zarodka. Tečaj bo vodil ribarski konzulent profesor Ivan Franke. Prijave naj se pošljejo z ozirom na omejeno število udeležencev čim prej, najkasneje pa do dne 24. decembra 1921. pokrajinski upravi, oddelku za kmetijstvo. Potrebni, manj imovitim interesentom bo imenovan oddelček pokrajinske uprave podeljeval podpore po največ 300 K za vsak tečaj. Prošnje za podporo s potrebnimi prilagami naj se istotako vložijo do zgoraj označenega dne pri oddelku za kmetijstvo. Katere dni se bodo vršili tečaji, se objavi pravočasno po dnevnem časopisu.

(Za kozjerejce.) Plemenski kozel čiste sanske pasme, ki je stal do sedaj pri g. Alojziju Ladihi v Zgornji Šiški, se je dal v oskrbo g. Alojziju Košenini v Kosezah št. 9. Skočnina za kozla je določena na 15 kron. — Drugi plemenski kozel sanske pasme stoji pri g. Ivanu Skaletu v Zeleni jami št. 195. Skočnina 12 kron. — Oddelek za kmetijstvo v Ljubljani.

(Iz Polhovca gradca.) Ker se je nekoč «Domoljub» hudoval, kakšna nesreča so za kmeta samostojnosti, smo prisiljeni pogledati, kakšna sreča so za kmeta klerikalci. Toda začnimo kar pri glavi, pri Riharju, ki je bil skoro dvajset let predstojnik pogorjske občine, sicer ne po volji volivcev, temveč po volji drugih oseb. Če bi odločevali volilci, bi bil Rihar župan k večjemu eno župansko dobo, ali pa še toliko časa ne. Svoj nastop je prav primerno označil z besedami: «Nova metla pometla ostro». Toda Riharjeva metla se je silno hitro obrabila ter morala prepuštili pometanje smeti, ki jih je nakupičil Rihar v občinskem uradu, tomljitejši metli, sebi v čast in Riharju v sramoto. Njegovo najvažnejše delo je bilo nakup občinske hiše, kar je tako imenitno izpeljal, da je sedaj v tej hiši občinski urad, oddelek šole, učiteljica in orožnik, ki so menda občinski reveži, po zaslugi Riharjevi. Še bolj imenitno pa je izplačevanje hiše. Namesto da bi se plačalo takoj, se je s plačilom odlagalo 15 let, tako da je plačala občina hišo dvakrat. Sklad, naložen v ta namen, pa je po računu večakov za hišo potrebno vsoto znatno presežal. Kaj se je zgodilo s preostankom, ne ve živa duša. — Dobra je bila tudi njegova kupčija s krompirjem, ki ga je takoj prvo leto po vojni preskrbela vlada za seme. Krompir je prispel skupno s krompirjem za Črni vrh, ki je bil v vsakem oziru dober. Krompir za nas pa je bil tako slab, da ni bil poraben niti za hrano, kaj šele za seme, zaradi česar so ga skoro vsega poržili županovi prasiči — seveda na občinske stroške. V isto poglavje spadajo tudi neplačane dajatve med vojno in popolna izključitev od podpore nekaterih uravničencev, kakor Rusa in Koširja. Ali se je zgodilo to namenoma ali pomotoma, bi nam najlažje pojasnil ali Rihar sam ali pa «Domoljubov» dopisnik, ki mora biti o takih zadevah svojih pristašev pač podkovan. Pozabiti tudi ne smemo tistega, kar se je pripetilo posestniku A. O., ko je plačeval davek na Vrhniki. Tamošnji uradnik mu je namreč dejal: «Poslušajte! Kakšnega župana imate pri Vas, da ima Vaša občina tako visoke občinske doklade?» Kajpada, gospod Rihar, vse to se je godilo iz gole ljubezni do Pogorjcev? — Pri volitvi pred vojno bi Riharju ne pomagala niti vsa njegova pretkanost. Rešil ga je samo Bombičev svinčnik. Tudi sedaj so še nekateri ljudje tako nesposobni, da mu pomagajo vložiti njegov polomljeni politični vozček. — Vsem našim tovarišem pa prav toplo svetujemo, naj se pobrigajo vsaj malo za svojo mladino in naj je ne pošiljajo v Avgvije hlev klerikalnih družtev, kajti ker je tam čim dalje večji smrad, bi utegnili starši doživeti še neprijetne posledice. V drugem kurniku klerikalne menažerije je druga imenitna žival, ki je kar najbolj podobna kameleonu, to je tisti kuščar, ki vedno izpreminja barvo. To je inteligent Tomšič. Sprva je bil skozi liberalci. Pozneje se je močno držal socialistov. Ko je prišla do vlade SLS, pa se je prekušnil v njo kakor aeroplan, kateremu se je pokvaril motor. In če bi se pripetilo, da bi se pri nas razširil vsled prihoda rudarjev komunizem, bi bil Tomšič najvnetejši zagovornik komunizma. Kolj grozov, gostilničar in poštar želi seveda vsem najboljši, dela pa tako, da se godi njemu dobro ne glede na druge. To izpričuje polom hranilnice, katere vodstvo je bilo v rokah Tomšiča, Riharja in Celoška. Krivdo seveda je bilo treba zvaliti le na enega, da so ostali drugi na varnem. In zvalila se je krivda na Celoška, ker se mu ni dalo priti do živga. Kriva pa sta bila poloma prav tako Rihar in Tomšič že zaradi tega, ker sta pustila kozla v zelnik. K sreči je nastala nesrečna vojna, ki je pripomogla, da so se skobacali Pogorjci iz luže. — Za vojna posojila je deloval Tomšič z vso paro ter se trudil, da je spravil iz ljudi kar največ denarja. Mnogo ljudi je

naplahal, da so vložili svoje prihranke za vojno posojilo, drugim zopet je obljuboval, da jim bo iz svojega povrnil, če bi utegnili kaj izgubiti pri vojnem posojilu. Toda če ga sedaj kdo na to obljubo spomni, ga pa počasti s falotom. In še eno prednost ima, ki ga dela za res vzglednega klerikalca. Od nog do glave je namreč hud nemškutarček, kar njemu — Kraševcu — pravi posebno pristoja. Njegovi ženi, rojeni Ljubljancanki, nemškutarčenja že ne moremo tako zelo zameriti. Da nam mož s tako megleno preteklostjo še vedno prodnaja, je prava sramota za Pogorjce. Prihodnjč ga moramo na vsak način z volilno kroglico spraviti med nerabno staro šaro. — Za novo leto naj poskrbe naši somišljeniki, da bo sleherni naš pristaš naročen na naš prepotrebni «Kmetijski list». Vsem Pogorjcem pa srečno in veselo novo leto!

(Iz medvodske občine.) Prosimo Vas, gospod urednik, da sprejmete tudi o nas par vrstic v Vaš cenjeni «Kmetijski list», da zve tudi naša javnost, kaj so počeli klerikalci pri zadnji občinski volitvi. Šlo je tedaj za to, kdo naj bo župan. Kar nas je samostojnih, smo bili vsi za to, da bodi župan kmet. V mestni občini meščan, v kmetijski pa kmet! Tako bi bilo po pravici! Klerikalci so bili seveda drugega mnenja in čeprav tako silno mnogo govore o svoji ljubezni do kmeta, so delali na vse škrpice, da bi postal župan v kmetijski občini tvorniki delavcev. Da bi dobili za sebe župana, so stopili skupaj stebri klerikalne stranke: župan v Preski, cerkovnik in neki Kopač, ki zna šteti celo do sto. Pa so hoteli sestaviti novo kandidatsko listo, na kateri bi blesteli razni zanesljivi klerikalni backi. V listo so sprejeli celo nekoga užitarja, ki pravzaprav ni nič drugega kakor pestunja. Največjo čast pa jim je delal neki Zbive, po poklicu konjski mešetar. Mož je znan kot dober prepeček, ki je bil že v preiskavi zaradi težke telesne poškodbe. Spomladaj je zlomil namreč v pretepu Ažmanovemu Janezu nogo ter bil za ta zavor čim tudi kaznovan. Prišelši iz svojega, je hotel svoj greh prikriti. Ljudem je namreč pravil, da je bil v toplicah. Pač lepe toplice, kjer dajejo samo ričet in trd kruh! Pa vendar niso take toplice samo za občinske odbornike, kajti Zbive ima na občinsko odborništvu apetit! Dobro bi bilo, če bi se zanimalo za to zadevo tudi okrajno glavarstvo za ljubljansko okolico.

(Velike Lašče.) Dne 11. decembra je imel naš občinski odbor sejo. Na dnevnem redu je bil občinski proračun. Dasi je občina v naprednih rokah, se napravljajo vendar taki sklepi, da izgleda kakor bi vladali občino klerikalci. Naj navedemo majhen primer! Pri seji je predlagal župnik, naj se dovoli cerkovniku in organistu doplačilo k njegovi plači v znesku 100 kron na mesec, češ da cerkovnik s svojo doseganjo plačo ne more izhajati. Predlog je s pomočjo naših tovarišev prodrl in cerkovniku se je dovolil iz občinske blagajne prispevek 50 kron na mesec. Nikakor ne nasprotujemo temu, če se pomaga potrebnemu človeku, če prav je naš nasprotnik. Toda stvar je načelne važnosti. Cerkovnik ni občinski uslužbenec, temveč plačan uslužbenec cerkve. Z isto pravico kakor cerkovnik bi lahko prosil občino za dodatek k plači tudi kak uslužbenec pri pošti ali pri železnici, ker je njegovo delo prav tako v prid občanom. Kakor rečeno: Popolnoma stranskega pomena je, če dobi cerkovnik na mesec neznatno vsoto 50 kron, s katero mu — mimogrede povedano — itak ne bo pomagano. Toda načelo je načelo! Iz občinske blagajne se smejo plačevati samo občinski uslužbeneci. To načelo je treba varovati tudi tedaj, kadar ni tega mnenja gospod župnik. S takimi sklepi se ustvarja nevaren preudic. Kar naenkrat bo imela občina servituto, ki bo v ostrem nasprotju z interesi občanov. Pomisliti je treba, da je v laški župniji tudi mnogo drugih občin. Kako pridejo ravno Lašče do tega, da bi nosile izvestno breme za druge občine. Slednjč ima pa cerkev že toliko premoženja, da lahko sama plača tistih borih 50 kron na mesec. Načelo je načelo! Naših besedi naj se ne razume napačno! Privoščimo in želimo cerkovniku takšno plačo, da bo mogel živeti, toda to plačo naj mu daje tisti, ki je njegov gospodar. Upamo, da naši tovariši spričjo svoje gotovo hvalevredne dobrotščnosti ne bodo ponovili v bodoče slične napeke.

(Z Gorenjskega.) Zadnji čas opazujemo, kako se sušejo okoli tvorniškega in železniškega delavstva voditelji klerikalne stranke. Sam oče dr. Korošec hodi tajno okoli ter agitira za svojo polomljeno barko. Namen temu postopanju je prozoren. Po padcu komunizma bi radi klerikalci polovili komunistične glasove. Nimamo prav nobenega namena, snubiti delavce ter jih z demagoštvom in hujškanjem loviti. Toda delavstvo spominjamo na nastopno žalibog krvavo resnico. Bilo je ob času, ko so imeli naši klerikalci vlado v Ljubljani in tri ministre v Beogradu, med njimi Gostinčarja, predbojitelja delavstva, kakor tako radi natvezajo delavcem. In tedaj se je zgodil

lo, da so branili «Katoliško», pardon «Jugoslovansko tiskarno», oziroma «Judotiskarno», toliko osvoženi Srbi prav tako kakor so branili dr. Brejca in druge kapitalistične klerikalne mogotce. Takrat so pokazali klerikalci v vsej goloti svoje «ljubezen» do delavstva. Na Zaloški cesti v Ljubljani so dali streljati na delavstvo, tako da je kri delavcev pordečila ljubljanske ulice. Klerikalci so branili tedaj kapitaliste, kakor Polaka in druge, delavce pa so dali streljati. To je grozna in krvava resnica klerikalne ljubezni do delavcev. Ob volitvah so klerikalci prijatelji delavcev, v resnem trenutku pa podzrivajo delavce s smrtonosnimi svinčenkami. Zato pravimo Vam, tovarniški in železniški delavci, odkrito in pošteno: Vaša rešitev je edino v res delavski organizaciji, kakor je kmetova rešitev samo v njegovi kmetijski organizaciji. Kadar se bomo mi kmetje in Vi delavci oprijeli svojih organizacij, tedaj bo nastopila vlada delavnega ljudstva. Tedaj ne bo nobenih prepričev zaradi ministrskih stolčkov, ne bo vladnih kriz in streljalo se ne bo na nobenega, ki bo delal, kajti vlado bo imelo v rokah delavno ljudstvo. Zategadelj Vam, delavci, rečemo: Toliko časa ne bo bolje, dokler ne dosežemo, da boste Vi sami rezali svojim sodrugom kruh z državne mize, mi kmetje pa prav tako sami svojim tovarišem. Kadar se to zgodi, ne bomo dobri samo pri volitvah, da se z našimi glasovi okoristijo demokrati in klerikalci, ampak postali bomo v državi taka moč, kakršna bi morali že davno biti. Zareditega se, delavci, zavedajte svojega stanu!

(Mestna hranilnica v Radovljici.) Naslov pokrajinske uprave! Že pred več kot štirimi meseci je stavil radovljiški občinski odbor predlog, naj se izpremeni dosedanjí upravni odbor mestne hranilnice v Radovljici tak, da bo skladen s koalicio v novem občinskem odboru. Temu nazoru je ugovarjal gospod župan, češ da je proti pravilom. Zaradi tega sta bili poslani pritožbi na pokrajinsko upravo in na glavarstvo — toda do danes še nismo bili deležni nobenega odgovora, čeprav je po našem skromnem mnenju uradništva več kot dovolj, da bi se že lahko rešilo pritožbi. Mogoče je, da je predlog ali zadržal pri g. županu, ali obležal na glavarstvu ali pa da čaka na vstajenje v kakem pultu pri pokrajinski upravi. Ker ne vemo, kje tiči zajec, zato ponovno zahtevamo, naj se vsaj eden izmed teh gospodov zgaane in pove, kaj je s pritožbama. Ljubljanski občinski svet je že prenovil upravni odbor mestne hranilnice ljubljanske, čeprav je dobil župana tri mesece kasneje kakor Radovljčani. V Radovljici pa to ne gre. Seveda, sedaj še niso vsi uradniki definitivni, kadar pa bo tudi poslednji sluga krščen z vodo SLS, in kadar bodo vsi stalni, potem bo menda šlo brez ozira na pravila hranilnice. Pod staro Avstrijo je podpisal ta zavod vojnega posojila, kolikor je le mogel. Ker gre «zasluga» za to sedanjemu hranilničnemu odboru, zato bi mu bilo najbrže neprijetno, če bi se zvedelo, koliko ima Korček še plačati hranilnici v Radovljici, da bo zavod čist. Ker ni v zavodu samo denar radovljiških magnatov, ampak tudi denar okoličanov, zahtevamo od pristojnega oblastva, da naredi konec vladanju sedanjega upravnega odbora in se izvoli nov upravni odbor, ki bo odgovarjal večini občinskega odbora. Ker je naša zahteva pravična, zato trdno pričakujemo, da se nam v najkrajšem času izpolni.

(Nov most čez Krko pri Cerkljah.) Dolgoletna želja stoterih in stoterih ljudi se bo — tako vsaj upamo — uresničila. Načrt in proračun za most sta izdelana. Prispevke bomo začeli zbirati v najkrajšem času. Vse dotičnike, ki so voljni kaj prispevati, prosimo za darove. Obenem pa opozarjamo okoličane, da sme zbirati prispevke le oni, ki se izkaže a pooblastilo in z nablralno pola sta zigosana z besedilom: «Odbor za gradbo mostu čez Krko pri Cerkljah». Upamo, da bo most, ako nas bodo vsi prizadeti krogi po svoji moči podpirali, v prihodnjega poletja gotov. V domačih občinah je navdušenje zelo veliko in volja neomahljiva. — V Cerkljah na Dolenjskem, sredi meseca decembra 1921. Odbor za gradbo mostu čez Krko pri Cerkljah.

(Iz Sromelj pri Brežicah.) Poprava šole. Tukajšnja šola je bila popravljena in razširjena v štirirazrednico pred kakimi 20 leti. Poprava, oziroma dozidava je veljala 40.000 kron. Po izjavi večakov se je izvršila dozidava na tak način, da je stavba pravno skrpucala, ki nikakor ne odgovarja zdravstvenim predpisom. Material je bil silno slab, vsled česar je bil krajni šolski svet prisiljen, letos iznova popraviti šolo. Meseca septembra je sklenil krajni šolski svet pogodbo z zidariskim mojstrom Antonom Blažičem v Brežicah. Po pogodbi je bil Blažič zavezan izvršiti vsa popravila v treh tednih, ne da bi pri tem trpel šolski pouk, in sicer za vsoto 60.000 kron. Navzlic pogodbi pa Blažič še sedaj, po treh mesecih, ni gotov s po-

pravljeno in razširjeno v štirirazrednico pred kakimi 20 leti. Poprava, oziroma dozidava je veljala 40.000 kron. Po izjavi večakov se je izvršila dozidava na tak način, da je stavba pravno skrpucala, ki nikakor ne odgovarja zdravstvenim predpisom. Material je bil silno slab, vsled česar je bil krajni šolski svet prisiljen, letos iznova popraviti šolo. Meseca septembra je sklenil krajni šolski svet pogodbo z zidariskim mojstrom Antonom Blažičem v Brežicah. Po pogodbi je bil Blažič zavezan izvršiti vsa popravila v treh tednih, ne da bi pri tem trpel šolski pouk, in sicer za vsoto 60.000 kron. Navzlic pogodbi pa Blažič še sedaj, po treh mesecih, ni gotov s po-

pravo šola, tako da se je moral preložit pouk za en mesec. Pri količkah dober delu in primernem nadzorstvu bi moralo biti delo končano v dveh tednih. Če Blazič tega ne zmore, je to njegova krivda. Pa naj bi prepustil delo domačinom, ki bi ceneje, bolje in hitreje delo izvršili. To pa so različne intrige preprečile. — Brez vednosti krajnega šolskega sveta in v nasprotju s pogodbo pa je izplačal baje župan Blaziču že 50.000 kron. Krajni šolski svet je vsled tega odstopil ter prepustil vso odgovornost županstvu, ker je upravičena hoja, da se spričo tega ne bo popravila šola v zmislu pogodbe. Prebivalstvo je bilo že pred 30 leti opeharjeno vsled malomarnosti merodajnih oseb in ista nevarnost obstoji sedaj. Pretečene dni je prišel zastopnik okrajnega glavarstva v Sromlje ter pregledal v splošno zidarskega mojstra šolo. Vsi nedostaki so se mu zdeli baje malenkostni. Okrajno glavarstvo opozarjamo na to, naj zastopa koristi 1500 davkoplačevalcev sromljske občine, kar bo storilo le v primeru, če bo vso stvar vsestransko in natančno preučilo.

Politične vesti.

(Konec vladne krize.) Vladna kriza je sicer končana, toda nove vlade še vedno nimamo. Radikalci se namreč še niso mogli zediniti glede novih ministrov in tudi mohamedanci še zavlačujejo svojo vstop v novo vlado. Toda to so končno malenkosti in gotovo je, da bo nova vlada v najkrajšem času sestavljena.

(Kako je prišlo do sporazuma?) Kakor smo že poročali, je bil za nadaljnji potek vladne krize največje važnosti radikalni kongres, ki je imel odločiti, ali ostane še dosedanja koalicijska ali ne. Na kongresu je bilo sicer silno razpoloženje za to, da bi se koalicijska razbila, toda vse je moralo utihniti pred železno logiko izvajanja N. Pašića, ko je dejal: «Dajte mi več mandatov, pa ne bo potrebna nobena koalicijska; dokler pa tega ni, mora obstati koalicijska z demokrati.» In tako se je tudi zgodilo. Pašiću je izrekel kongres zaupanje ter mu dal proste roke. S tem je bilo jasno, da koalicijska ostane in da sestavi novo vlado Pašić.

(Ribarjevo posredovanje.) Po končanem radikalnem kongresu je prišel k Pašiću Davidović, ki je imel še vedno mandat za sestavo nove vlade ter se pričel pogajati za vstop radikalcev v njegovo vlado. Toda vsa pogajanja, vršena se v tej smeri, so ostala brezuspešna in nastala je nevarnost, da se radikalno-demokratska koalicijska sploh razbije. V tem trenutku je prišel posredovati predsednik narodne skupščine dr. Ribar. Poyabil je k sebi najuglednejše članke radikalne in demokratske stranke. Po dvehurnem pogajanju je prišlo do sprave. Bistvo sporazuma obstoji v nastopnem: Demokrati in radikalci obdržijo dosedanje ministrske stolce. Vendar pa ne bo Pribičević še dalje notranji minister, temveč prevzame mesto ministra za notranje zadeve nek drug politik. Radikalci torej ne dobe notranjega ministrstva, pač pa dobe namesto tega državnega podtajnika v notranjem ministrstvu. Demokrati dobe prav tako mesto državnega podtajnika v ministrstvu za agrarno reformo. Ko sta sprejela ta sporazum oba kluba, je bila kriza rešena.

(Vprašanje podtajnikov.) Jasno je, da je uvedba podtajnikov, ki naj bi bili nekaki kontrolorji, čisto odveč, kajti zavlačevali bi le delo; njih kontrola tudi ni tako pomembna kakor izgleda, ker je za kontrolo v prvi vrsti poklican parlament. Na drugi strani pa pomeni uvedba državnih podtajnikov tudi težko obremenitev državne blagajne, kajti državni podtajniki bi imeli skoro iste plače kot ministri. V dandanašnjih časih pa, ko trpi vsa država spričo silnih davkov, je taka nova obremenitev državnega proračuna nedopustna. Zategadelj je zahteval «Klub samostojnih kmetov» v nasprotju z vsemi, da se državni podtajniki ne postavijo, ker so odveč in provzročajo samo nepotreben izdatek. Tako so dokazali naši poslanci vnovič, da so edino pravi zastopniki ljudstva, moške na svojem mestu. Prepričani smo, da bosta poslanca Sušnik in dr. Hohnjec takoj vložila interpelacijo za odpravo državnih podtajnikov, kajti njihova posebnost je, capljati za drugimi in uspehe drugih povzdigovati za svoje.

(Novi ministri.) Radikalci sicer še niso imenovali svojih ministrov, vendar je verjetno, da bo nova vlada

Okrajni odbor SKS. za radovljjski okraj priredi na sv. Štefana dan, to je dne 26. decembra, ob treh popoldne v Sokolskem domu v Radovljici

veliko kmetско veselico,

katere spored je zelo bogat in nad vse zanimiv.

Med drugim so na sporedu srečolov, prodaja lagnjet, petje, šaljiva pošta, godba, ples itd.

Cisti dobiček veselice je namenjen tiskovnemu skladu SKS. Dobitki se naj izročajo tovarišu Ivanu Žarku, posestniku v Lescah. Na sv. Štefana dan, tovariši, prav vsi na kmetско veselico v Radovljico!

sestavljena tako-le: predsedstvo in ministrstvo za zunanje zadeve Nikola Pašić (radikalci), pravosodno ministrstvo dr. Laza Marković (rad.); ministrstvo za izenačenje zakonov Marko Trifković (rad.); ministrstvo za agrarno reformo Krsta Miletić (rad.); ministrstvo za javna dela Velja Vukičević (rad.); ministrstvo za pošto in brzojav dr. Žarko Miladinović (rad.); ministrstvo za notranje zadeve dr. Voja Marinković (demokrat); ministrstvo za šume in rudnike Žika Rafajlović (dem.); ministrstvo za prosveto Svetozar Pribičević (dem.); ministrstvo za socialno politiko dr. Ivo Krstelj (dem.); ministrstvo za vere dr. Gregor Žerjav (dem.); ministrstvo za finance dr. Kosta Kumanudi (dem.); ministrstvo za promet Andrija Stanić (rad.); ministrstvo za kmetijstvo in vode tovariš Ivan Pucelj; ministrstvo za trgovino in industrijo dr. Mehmed Spaho (mohamedanec). — Obdrži li ministrstvo za narodno zdravje še nadalje dosednji minister dr. Karamehmedović, ni gotovo. Tudi glede dosedanjega vojnega ministra še ni gotovo, če ostane na svojem mestu. Govori se, da bo imenovan namesto generala Zečevića general Svetozar Matić.

(Mohamedanske zahteve.) Kakor naši poslanci, tako so nastopili tudi mohamedanci s svojimi zahtevami za ponovni vstop v vlado, in sicer zahtevajo predvsem mesto državnega podtajnika ali v ministrstvu za agrarno reformo ali pa v ministrstvu za notranje zadeve. Ker pa pripadeta ti dve mesti po sporazumu radikalci, oziroma demokratom, zato se govori, da bi se sestavila nova vlada tudi brez mohamedancev, ker tvori tudi brez njih vladna večina nad 200 poslancev, dočim šteje vsa opozicija (z Radičem vred) le okoli 150 poslancev. Mislimo pa, da do tega ne pride in da bodo mohamedanci zmanjšali svoje zahteve tako, da bo sporazum mogoč.

(Klerikalen uspeh.) Naj gledamo novo vlado kakorkoli, na vsak način upamo, da so naši klerikalci zadovoljni. Ministrstvo za vere prevzame njih dobri prijatelj dr. Gregor Žerjav. In ker so sedaj na dnevnem redu duhovniške plače, je gotovo, da bo ta zadeva rešena tako, kakor zahteva to interes duhovnikov. Toda šalo na stran! «Slovenec» pravi, da je neresnična naša trditev, da je doživela klerikalna politika strahovit polum. In kakor se že to spodobi, veruje vsa duhovščina seveda le «Slovencu». Upamo, da ne bo duhovščini, posebno kaplanom, treba še obžalovati, ker ni poslušala našega glasu. Ne Gosarjev komunizem, ampak krščanska strpljivost bo pripeljala duhovščino in ljudstvo do blagoslanja. Dr. Korošec naj le še naprej trobi svojo revizionistično stališče. Do revizije ustave bo sicer gotovo prišlo, ker še nobena ustava na svetu ni bila takoj tako popolna, da ne bi potrebovala izpopolnitve. Toda revizija bo prišla tedaj, kadar bodo hoteli to dotičniki, ki so ustavo zgradili, ne pa, kadar bodo to zahtevali ljudje, ki sploh nočejo ustave. In usodna napaka dr. Korošca je, da ni znal prepričati mnenja, da spada tudi njegova stranka med one, ki so nasprotovali ustavi, ker sovražijo našo državo. Ampak «Slovenec» bo vseeno trobil o «uspehih» klerikalne politike! Pride že še spoznanje in nas prav nič ne boli, če bo prišlo spoznanje prepozno. Trpel ne bo vsled tega slovenski kmet, kajti njegovo stališče bomo varovali mi. Drugo pa je, kako bo z duhovščino,

ki smatra še vedno za svojo glavno nalogo to, da napada nas, ki smo za varstvo vere.

(Zakonodajni odbor.) Med drugim je bil v pretrest tudi zakon za pobijanje draginje. Po novem zakonu se bodo razpustila občinska sodišča, ker so se izkazala za popolnoma neuporabna. Sestavljena iz laikov, uradnikov in drugih meščanskih stanov, so diktirala kmetom in obrtnikom cene in jih kaznovala naravnost z drakonskimi kaznimi. Vse izrečene sodbe se bodo zato pred rednim sodiščem na novo obravnavale, kar je zasluga našega poslanca Drogenika, ki je stalno tozadevni predlog. Na ta način se bo marsikatera krivica popravila. Socialni demokratje so zahtevali, naj se uvede zopet revizija poljskih pridevkov, češ da je kmet najbolj kriv današnje draginje. Kmetje, zapomnite si to! Proti temu nesramnemu predlogu je nastopil energično poslanec Drogenik ter zagovarjal načelo svobodne trgovine, zahtevajoč, da se zabrani izkoriščanje ljudstva po bančnem velekapitalu. Pošten zaslužek se naj zagotovi kmetu, obrtniku kakor tudi trgovcu. Da velja to naše stališče tudi glede delavca, smo že dovolj dokazali pri razpravi drugih zakonskih načrtov. Ni čudno, če socialisti kot javno znani sovražniki kmeta zahtevajo revizijo živil. Javnost pa naj tudi zve, da so zvesto podpirali predlog za revizijo klerikalci, in sicer Sušnik in oberkomunist dr. Gosar. Tudi to si, kmetje, dobro zapomnite! Tako se je zopet pokazalo, da je v klerikalni stranki zmagala komunistična struja in da so poslanci kmetje brezpravna para, ki mora plesati tako, kakor hoče dr. Gosar. Toda, kako ne bi oni, ko mora celo dr. Korošec poslušati diktat klerikalnih komunistov. Tako je zopet klerikalno dokazano, da ima «Kmetiska zveza» zgolj namen izvesti slovenskega kmeta. Kmetje, izpreglejte vendar, kajti skrajni čas je že! Klerikalci so za revizijo živine in živil! To dejstvo si zapomnite za vedno! — Pa ne, da bi sedaj klerikalna poslanca Sušnik in dr. Hohnjec interpelirala vlado zaradi nameravane revizije živil?

(Enotna socialistična stranka v Jugoslaviji.) Tekom preteklega tedna so se vršila v Beogradu pogajanja raznih socialističnih strank glede ustanovitve skupne stranke. Dosegel se je v vseh načelnih vprašanjih sporazum. Slovenska socialnodemokratska stranka, srbska Lapčevićeva in hrvatska Koračeva skupina se združijo v enotno socialistično stranko Jugoslavije. Izvoljen je bil odbor petih članov, ki naj čim prej skliče skupen kongres. — Delavci se družijo, mi pa se razdvajamo. Tri kmetiske stranke imamo samo v Sloveniji, poleg tega pa voli še masa kmetov kandidate raznih socialističnih in meščanskih strank. In potem se še nekateri ljudje čudijo, če ne pridemo na zeleno travico! Še slabše kakor v Sloveniji je v drugih delih države. Kmetje, spoznajte resnico: Samo v slogi je moč! Zategadelj se kmetje vsi dežel združite in poskrbite za to, da pride do enotne kmetiske organizacije! Nobena stvar se ne izvrši kar čez noč in tudi to resno vprašanje ne bo rešeno čez noč. Zato pravimo: Preko zveze pravih kmetijskih strank mora nastati enotna kmetiska stranka!

(Radičev poslanec) dr. Pernat je bil v Zagrebu aretirán, ker je javno hujskal na upor proti državi. Pernat je sicer proti aretaciji protestiral, češ da je narodni poslanec, toda to mu

ni nič pomagalo. Na policiji so mu namreč dejali, naj gre v Beograd v skupščino, kjer naj brani svoje zahteve.

(Radičev poslanec umrl.) V ječi je umrl za jetiko bivši Radičev poslanec Janeček. Ker je bil Čeh, ni mogel biti poslanec v naši državi. Iz Češke je moral svoje dni pobegniti, ker je zakrivil poverbe pri aprovizaciji.

(Šopronski plebiscit.) Nad Avstrijo se je maščeval koroški plebiscit. Kakor so osleparili lansko leto Avstriji nas, tako so letos osleparili Avstrije Madžari. Pri plebiscitu je namreč glasovalo nad 10.000 ljudi za Madžarsko, za Avstrijo pa samo 3000. Avstriji sicer pravijo, da tega plebiscita nikdar ne priznajo. Toda to jim ne bo najbrže prav nič pomagalo, kakor tudi nam lani ni koristil naš protest. Da se vse maščuje, so okusili sedaj tudi Avstriji.

(Albanija.) V deželi roparjev so izbruhnili vnovič nemiri. Ker se Albanci ne upajo napasti nas, zato so se pa začeli klati med seboj. Vrgli so vlado v Tirani in postavili novo. Toda tudi tej vladi ni usojeno dolgo življenje, ker hujskajo proti njej Italijani. Da bi prišli Albanci do reda, so naprosili francoskega princa Bonaparta, potomca velikega Napoleona, da bi postal njih kralj. Toda Bonaparte se je za povabilo lepo zahvalil. «Preveč mu je še pri srcu lastno življenje. Istega mnenja so menda tudi člani zavezniške misije, ki jo je poslala v Tirano Zveza narodov, da dožene razmere ob albanski meji. Namesto na mejo, so namreč odpotovali rajši domov.

(Italija) postaja vedno bolj in bolj država anarhije. Te dni so ubili fašisti državnega podtajnika in ranili več ljudi njegovega spremstva. Ta umor je razljutil vso Italijo in le malo je manjkalo, da ni odšla Bonomijeva vlada, ki je morala obljubiti, da bo razorožila vse fašiste. Ampak vladni obljubi nihče ne verjame. — Slovenski poslanci branijo z največjim pogumom naše brate. Toda njih število je premajhno in nasilstva nad našimi ljudmi se nadaljujejo.

(Nemčija.) V Berlinu so izbruhnili zopet veliki nemiri. Več trgovin je bilo izropanih.

(Vošingtonska konferenca) je bila vendar uspešna. Osnovala se je zveza štirih držav: Amerike, Anglije, Francije in Japonske, ki predstavljajo sedaj vrhovno vlado na zemlji. Značilno je to, da Italije ni v tej zvezi, kar je jasen dokaz, da je njen ugled tako silno padel, da je ne smatrajo več za vredno, da bi se družila z največjimi silami. Na tem neuspehu Italiji prav iskreno čestitamo.

Nekoliko nauka o podedovanju.

(Napisal živinozdravnik F. Kulterer.)

Nauk o podedovanju je silno važen za živinorejce. Prav do zadnjega časa nam je bil razmeroma jako malo znan nauk o življenju (biologiji) in zato so zlasti živinorejci tavalili večinoma v temi ter so delali z domnevanji, ki jim je bila podlaga praktična izkušnja. Toda domnevanje še ni noben zakon, od česar prihaja, da so glede živinorejce razširjeni razni napačni nauki in da je pospeševanje živinorejce deloma na napačni podlagi. To se je v prav zadnjem — predvojnem — času korenito izpremenilo, kajti nekako izza leta 1890. in zlasti v sedanjem stoletju je biologija (nauk o življenju) tako silno napredovala, da govorimo dandanes že lahko o bioloških zakonih. Ta veda je za živinorejce neizmerno važnosti. Zalobog je kruta vojna tudi na tem polju prekrizala marsikatero računo, zastavila napredek in zapustila kaotične razmere. Tembolj pa se moramo sedaj posvetiti umni živinoreji, da jo spravimo zopet v pametno smer in to zlasti mi Slovenci, ker se bo v naši živinorejski državi slovenskemu živinorejcu živinoreja tedaj najbolj izplačevala, ako bo gojil prvotno plemensko živino in zalagal z njo južne kraje, posebno srbski del naše države. Umni živinorejec pa mora poznati predvsem nekoliko nauk o podedovanju, kakor ga uči praktična izkušnja na podlagi znanstvenih pridobitev. In zato mislim, da nastopna kratka razprava ne ostane brez haska.

Osnovni organ vsakega živega bitja je celica in nauk o celicah (citologija) je neobhodno potrebna pod-

laga za razumevanje biologije (nauka o življenju) in zlasti nauka o podedovanju. Vsi deli živalskega — seveda tudi človeškega — telesa obstoje iz silno majhnih celic, kjer je kal in pravzaprav vir vsega življenja. Ena celica naredi drugo celico in tako rastejo posamezni deli telesa. Celice more zapaziti naše oko le pod drobnogledom, če jih večkrat povečamo. Predstavljajmo si celico kot mehurček, obdan z mrežo, v katerem je beljakovina (protein) in na sredi jedro, ki je silno zamotano sestave! V jedru vsake žive celice, vsakega živega bitja se nahajajo v gotovem številu neka telesa, ki se imenujejo hromosomi in so, kakor se upravičeno domneva, nositelji podedovanja. Žival ali rastlina vsake vrste ima v svojih živih celicah vedno enako in določeno število hromosomov, in sicer vselej na pare. Tako je n. pr. v celicah govedu 16 hromosomov. Vsak par teh hromosomov je enako veljaven, to je oba hromosoma od enega in istega para moreta vršiti eno in isto življensko nalogo. Početek vsakega življenja je celica. Imamo enocelična bitja, ki se razmnožujejo s preprosto delitvijo materne celice v nova enocelična bitja. Drugače je pri spolnem razmnoževanju, kjer se mora združiti ženska spolna celica z moško spolno celico v novo celico, iz katere nastane nato novo bitje. To, kar imenujemo žensko jajčece, je pravzaprav le ena ženska celica, ki ima priden več ali manj drugih snovi, a to le zato, da more oplojena ženska celica živeti v pričetku, dotlej namreč, dokler od drugod (od materega telesa) ne dobi potrebnih redilnih sokov. Moška celica, ki je navadno kakih 200krat manjša kakor ženska, je navadno celica sama zase, brez preživljajočih prirastkov. Pri spoljenju zleze moška celica v žensko celico, s čimer je novo bitje zasnovano. Pri zasnovanju novega bitja iz ženske in moške celice prinese vsaka celica za bodočo novo bitje od vsakega para hromosomov s seboj le enega hromosoma, ki ima določeno življensko nalogo; v oplojeni ženski celici pa se nato zopet srečata od moške kakor od ženske strani hromosoma, ki morata vršiti iste življenske naloge. To velja seveda le v velikih potezih in se razume tako, da rodi govedo govedo, konj konja, koza kozo itd. Naše domače živali so le redkokdaj ali pa niso nikoli med seboj popolnoma enake. Istotako vidimo, da ne bo mladit nikdar kazal vseh lastnosti svoje matere, oziroma svojega očeta. Nač plemenjenje je vedno le križanje in zaradi so križani.

Kakšno je podedovanje pri križanju, je pojasnil zlasti opat avguštinskega samostana v Brnu Gregor Mendel okoli 90. leta preteklega stoletja. On je postavil tri zakone, ki so za živinorejce izredno važni. Živali, ki jih križamo, nimajo, primerjano druga z drugo, v svojih spolnih celicah enakovredne osnove v jedrih (niso homocigotne), temveč različno vredne osnove (so heterocigotne). Če križamo dve živali, ki sta vsaka zase homocigotni, a ena proti drugi heterocigotni, potem bo ves zarod teh dveh živali imel enake oblike in lastnosti, zarod bo enakoličen in Mendlov zakon se glasi: Prvi zarod križanja je enakoličen. Ta enakoličnost prvega zaroda pa more biti trojna: a) srednjelično podedovanje, t. j. ves prvi zarod ima polovico od matere; stoji torej nekako na sredini med obema staršema; b) prevladolično ali dominantno podedovanje, t. j. ena ali druga lastnost od očeta ali matere pri prvem zarodu prevladuje; ona lastnost, ki ne pride do veljave, je sicer podedovana, a je skrita in se pojavi zopet slej ali prej pri potomcih prvega zaroda (skritolično ali recesivno podedovanje); c) novolično podedovanje, t. j. pojavi se zvratek (atavizem), ki prihaja od kakšnega prejšnjega pradedca. Pri nas, kjer delujemo pri križanju s precej mešanimi živalimi, se zvratek (atavizem) kaj pogosto dogaja.

Če križamo nato živali prvega zaroda, ki so sedaj vse heterocigotne (nimajo, primerjano druga z drugo, v svojih spolnih celicah enakovredne osnove v jedrih, ampak različno vredne) med seboj, dobimo drugi zarod, ki ne bo več enakoličen (ves zarod ne bo imel enake oblike in lastnosti), ampak dobili bomo živali, ki se vržejo deloma po svojem staremu očetu ali deloma po svoji stari materi. II. Mendlov zakon se torej glasi:

Lastnost drugega zaroda se pri križanju živali prvega zaroda razcepi. Že Mendel je dognal, da so v drugem zarodu tri četrti prevladoličnih in četrti skritoličnih živali. Vse, kar je tu navedenega glede I. in II. Mendelovega zakona, se pa nanaša vedno le na eno lastnost, ki se podeduje, kajti različne lastnosti se morejo podedovati srednjelično, prevladolično ali skritolično, neodvisno druga od druge, na zarod. To pa je III. Mendlov zakon, ki se glasi: Lastnosti se podedujejo nezavisno druga od druge.

Tu navedene tri Mendlove podedovalne zakone je prav lahko zasledovati, če se prične križanje z dvema živalima (kot roditeljema), ki sta z ozirom na določeno lastnost, ki jo hočemo zasledovati, vsaka zase homocigotni (imata enakovredne osnove v svojih jedrih), a zadeva postaja silno zamotana, kadar križamo med seboj živali, ki so sploh heterocigotne, kakor je z vsemi našimi domačimi živalmi, zlasti z govedjo. Od nobene naše govedi ne moremo trditi, da je homocigotna, ampak vse so z ozirom na njih sestavo heterocigotne. Vsaka žival je izdelek svojega doma, t. j. na vsaki živali se vrše izpremembe, ki jih povzročajo kemijska sestava tal in krme, podnebje, zlasti pa reja itd. Te izpremembe naših živali, ki jih imenujemo razlikovanje (varijacije), so trojne, in sicer: 1.) preobraževanje (modifikacija), 2.) sestavljanje (kombinacija) in 3.) ponovljenje (mutacija). Preobraževanje povzročajo vplivi na žival, ki učinkujejo od oploditve ženske celice naprej, to so vse v življenju pridobljene lastnosti, ki se nikdar ne podedujejo. Na različen način v oplojeni celici sestavljeni hromosomi v celicnem jedru, ali če se od kakega pradedu med križanjem kak hromosom popolnoma izgubi in nadomesti z drugim hromosomom od drugega pradedu, pa nastanejo novosti, ki se prenesejo na zarod in so torej podedljive. Take novosti so za kmetovalca včasih silno koristne, n. pr. izredna mlečnost in taki pojavi so zelo važni, ker so sredstva za izboljšanje živine. O hromosomih, t. j. telescih, ki se nahajajo v jedru celice in ki jih smatramo za nosilce podedovanja, ne smemo misliti, da je vsak hromosom si predstavljamo spojen s celo vrsto lastnosti in vsako lastnost imenujemo podedovalno enoto (geno). Različno skupaj sestavljeno kopičenje očetovskih in materinskih hromosomov, ki so nanje vezane mnogoštevilne različne lastnosti, to je podedovalne enote, šele novo bitje ustvarjajo in vsled tega se potem varijacije in mutacije ponavljajo boljše, slabše ali celo nove lastnosti. Če si stavimo vprašanje, katere lastnosti se n. pr. pri goveji živini podedujejo, je odgovor lahek, obenem pa silno težaven. Novorojeno tele se je razvilo iz oplojene celice, ki je po oploditvi imela polovico očetovskih in polovico materinskih hromosomov, torej so v telesu zasnovane vse očetove in vse materine lastnosti, vendar so te lastnosti lahko prevladolične ali skritolične ali se pa vsled posebne sestave hromosomov (kombinacija in mutacija) pojavi novoličnost. Cesar nimata oče in mati v sebi, tega tudi na mladiča ne moreta prenesti. Če se pojavi novoličnost, pa ne smemo trditi, da ima mladič nekaj na sebi, česar starši niso imeli, ampak tisto, kar je bilo prej skritolično, se vsled kombinacije in mutacije lahko izpremeni v prevladolično. En primer: iz križanja skozi več rodov je nastala po barvi čista simodolska krava, ki je, obrejena od simodolskega bika, skotila popolnoma sivo tele, ki pa je imelo sicer vse telesne oblike simodolske pasme.

Naloga živinorejca je, da kupi v svojih plemenskih živalih hromosome, spojene z lastnostmi, ki so nam všeč ali potrebne in v to svrhu nam more služiti za vodnika le rodovnik, po katerem izbiramo za plemo samo najboljše živali. Če pa ne postopamo obenem strogo po bioloških zakonih in živali s podedovalnega stališča popolnoma ne poznamo, doživljamo vsled cepilnega lastnosti in vsled prevladoličnosti in skritoličnosti vedno razna presenečenja. Rodovnik bodi v prvi vrsti podlaga za biološko presojanje živali. Vse lastnosti živali moremo deliti v dve veliki skupini, in sicer v morfološke lastnosti, to je tiste, ki se njih pojavi kažejo v oblikah, in v fiziološke lastnosti, to je tiste, ki kažejo pojave v delovanju

posameznih organov. Vse te lastnosti prenašajo živali na svoj zarod. Ker pa so živali že od narave lepo ustvarjene in ker je lepa zunanost morfološka lastnost, zato se izredi s pravičnim ravnanjem iz lepega teleta ali zrebeta vedno lepo vzrasla žival. Grde oblike (če niso vsled kakega posebnega vzroka podedovane), ki jih živinorejec sam zakrivi, so v življenju pridobljene lastnosti. Dobre lastnosti, kakor mlečnost, ješčnost, hitra rast itd., je pa mogoče z umno rejo in s pravilnim prehranjevanjem spraviti do višja razvoja.

Iz vsega tega sledi, da moramo za plemo odbirati živali najboljšega pokolenja in z umno rejo ohraniti njim prirojeno lepoto in fiziološke lastnosti ter jih prav tako z umnim ravnanjem do višja razviti. Čimbolj kupičimo pri križanju hromosoma z dobrimi podedovalnimi lastnostmi, tem zanesljivejši bo uspeh. Iz tega vzroka bomo med seboj plemenili najboljše živali, ki so glede zaželjenosti dobrih lastnosti kolikor mogoče enake. Najbolj enake so med seboj seveda sorodne živali; zato se včasih namenoma v sorodu plemenijo, a to sme delati le prav izkušen živinorejec, ki ve, kako daleč sme iti. Plemenjenje sorodnih živali, celo pa plemenjenje v najbližjem krvnem sorodstvu (incestna reja) more imeti prav slabe posledice. Pri plemenjenju v sorodstvu se kupičijo poleg dobrih lastnosti tudi slabe lastnosti; v tem primeru žal slabe lastnosti največkrat dobre lastnosti rade prevladujejo. Plemenjenje v sorodstvu povzroča tudi pokvarjenost čutnic in vpliva zlasti slabo na spolovila. Potomci sorodnikov so čestokrat slabotni, malo plodoviti, včasih naravnost neplodni, da celo abnormalni. Če bi n. pr. napravili okoli kakšnega živinorejskega okoliša kitajski zid, zaprli vse poti tuji govedi in plemenili domačo goved samo med seboj, tedaj bi doživeli — sicer ne še mi, pač pa naši potomci — da bi ta goved popolnoma degenerirala ter slednjič tekot časa sploh izginila. Potreba pomešanja ženske spolne celice z nesorodno moško spolno celico je naraven zakon, ki ga praktična izkušnja potrjuje in po katerem se živinorejec vsaj v obče mora ravnati. Za križanje odbirajmo dosledno le živali, ki nam spričo preizkušnje dajejo največji dobiček! V rodovnike pa vpisujemo izključno le živali, ki niso samo lepe, ampak ki nam dajejo tudi užitek!

Kaj naj vpoštevamo pri pretakanju vina?

Vino je pijača, nastala iz grozdnega mošta vsled kipeanja, to je vsled delovanja kiplenih glivic ali drož. Po končanem burnem kipeanju se poležejo drože na dnu sode in delujejo tam še naprej; deloma razkrajajo še ostanke sladkorja, ki je ostal od burnega kipeanja, deloma pa tudi kisline. Razkrajanje kisline pospešujejo bakterije, ki se nahajajo med drožmi. Iz tega sledi, da čim dlje leži mlado vino na drožeh, tem bolj izgubiva na kislini, to pa le v kleti, ki ima zadostno toploto, to je vsaj 15° C.

Preden pa se toplota v kleti spomladi zviša, je treba na vsak način vino od drož oddeliti. To je potrebno zlasti pri vinu, v katerem je že ves sladkor pokipel in ki je šibkejša. Ako leži tako vino preko toplejšega spomladnega vremena na drožeh, mu preti nevarnost, da prično v njem drože gniti in vino pokvari. Zato je treba vino pretočiti. Pretakanje vina se vrši sedaj navadno od meseca decembra do meseca marca, in sicer pretakamo zgodaj:

1.) Vina, ki kažejo kako napako, n. pr., če imajo slab duh ali okus, kakor po slabem sodu, žveplovm vodiku itd., če rjave ali če postanejo vlačljiva.

2.) Vina, ki so dovolj pokipela in niso kislila, a jim hočemo kislino ohraniti.

V obeh primerih bomo pretočili vino zgodaj, to je kmalu po končanem kipeanju; v prvem primeru najboljše že meseca novembra, v drugem primeru pa meseca decembra.

V obeh primerih bomo vino pri pretakanju tudi nekoliko zažveplali, v prvem primeru malo bolj, v drugem primeru pa malo manj.

Vina, ki na zraku rjave, kar doženemo, če pustimo vino pred pretakanjem stati eden ali dva dni v odprtem kozarcu, moramo pretočiti

tako, da pridejo čim manj mogoče v dotik z zrakom, vina, ki kažejo druge zgoraj omenjene napake, pa tako, da jih dobro prezračimo. Vino, ki ima duh po sodu (dušek), lahko zelo popravimo s tem, če ga pretočimo na dobre drože od zdravega vina in ga z njim večkrat premešamo. Drože potegnemo dosti slabega duha nase in ko se zopet usedejo, pretočimo vino vnoči v dober sod.

Ako duška še tudi s tem nismo odstranili, ga odstranimo s pomočjo eponita ali oenokarbona.

Pozno, to je šele meseca marca, pretakamo vina, ki še niso zadostno pokipela ali pa vina, pri katerih želimo, da izgube na kislini. Skrbeti moramo le za to, da leže v topli kleti, ker postane sicer vino, ki še ni dovolj pokipelo in vsebuje še ostanke sladkorja, rado vlačljivo.

B. Skalický.

Vinski semenj na ljubljanskem veleseminju meseca septembra leta 1922.

Z ozirom na različna vprašanja vinogradnikov, če in kakšen bo vinski semenj na prihodnjem ljubljanskem veleseminju, smatramo za potrebno opozoriti slovenske vinogradnike in druge interesente že sedaj na to, da se prihodnji vinski semenj nikakor ne bo vršil, vsaj kar se tiče Dolenjske, po načinu prvega semnja.

Poleg velikega truda in nevhvaležne odgovornosti povzroči namreč taka skupna prireditel izredno velike stroške, katerih, kakor se je pokazalo pri prvem semnju, prirejenem od vinarskega odseka, še tako dobre kupčije daleko ne pokrijejo.

To prvo prireditel je vzel v roke vinarski odsek zaradi skupnega postopanja štajerskih in kranskih veščakov pri izbori in določitvi za razstavo namenjenih in za to sposobnih vinskih vrst iz štajerske in kranske, ker drugače gotovo ne bi prišlo do take častne udeležbe s strani vinogradnikov in do tako zanimive in poučne kolekcije raznovrstnih vin iz vseh boljših štajerskih in dolenjskih vinskih gor.

Pot je tedaj zasnovana. Vsak interesent se je letos lahko poučil, kako naj v tem oziru postopa, in zato bi vsaj za svojo osebo priporočal, da se v bodoče v vsakem kraju, kjer ni vinskih zadrug in kjer imajo vinogradniki prav dobra vina in zmisel za take prireditel, osnujejo posamezne skupine, sestojče iz 3 do 5 razumnih vinogradnikov, ki naj na lastno pest v posebnem oddelku ali paviljonu svoja in sosednjih vinogradnikov vina razstavijo in osebno razprodajajo.

S tem, če bodo vinogradniki vse sami opravljali, bodo tudi mnogo ceneje izhajali in vina posameznikov se bodo na ta način, kar je poglavito, bolje razpečavala in povsod jih bodo poznali; kajti vsakdo bo sam, oziroma po svojem direktnem zastopniku, ponujal svoja vina posameznim obiskovalcem-interesentom.

Iz tehničnega in praktičnega stališča pa se bodo morala ločiti dolenjska in štajerska vina, da izostanejo eventualna nesporazumjenja in medsebojna zapostavljanja glede vinskih kvalit. — To pripominjam z ozirom na opazovanja in izkušnje zadnjega vinskega semnja.

Ne vem sicer, kakšno stališče zavzamejo v tem oziru štajerski vinogradniki veščaki, mislim pa, da bomo po možnosti in potrebi tudi v bodoče vsi pri tej stvari skupno sodelovali, toda za izid naj bo vsak razstavilec sam odgovoren.

Bodoči velesemenj, ki bo najbrže v prvi polovici meseca septembra leta 1922., bo mnogo obširnejši od letošnjega velesemenja. Ker bo vsebinski prostor, na katerem se bodo točila vina svobodno ali gostilniško, mnogo obsejnejši kakor je bil letošnji, zato se bo postavilo lahko tudi več paviljonov s potrebnim prostorom za mize.

Kdor se misli torej udeležiti prihodnjega semnja, naj se že sedaj potruži za prostore, zlasti pa naj skrbi za vina, sposobna za razstavo. Vina je treba v ta namen umnokletarsko spraviti in jih zoriti, posebno ona, ki se jih namenja za steklenice.

Priprave za prihodnji velesemenj so že v tiru. Vsakovrstna pojasnila daje na željo »Urad ljubljanskega velesemenja« v Ljubljani.

Fr. Gombač v Ljubljani.

Gospodarstvo in gospodinjstvo.

(Vizum italijanskega konzula) za izvoz mesa in živalskih sirovin v Italijo ni več potreben, kakor razglasi to ministrstvo za kmetijstvo in vodo. Tudi to ugodnost je priboril tovariš Pucelj. Pričakujemo, da bomo skoro brali interpelacijo gospoda profesorja in poslanca Sušnika glede odprave vizuma italijanskega konzulata.

(Zmanjšanje števila uradništva) je sicer predvsem politično vprašanje, toda mi smo uvrstili to zadevo vseeno pod gospodarstvo, kajti ozdravljenje naših financ je mogoče samo, če se zmanjša število uradnikov. V Avstriji, ki je bila uradniška država, je prišel en uradnik na 300 prebivalcev, pri nas pa pride že na 240 prebivalcev, dočim v Srbiji celo že na 140 prebivalcev. Sedaj se sestavi v Beogradu komisija, ki bo pričela vendarle z zmanjševanjem števila uradništva. Skrajnji čas! Samo da bi se to zmanjševanje v resnici tudi dosledno in energično izvrševalo in da ne bi igralo pri tem delu polovičarstvo prevelike uloge!

(Nedopustno postopanje pri raznih dobavah.) Že dalj časa zasledujemo, da se razpisujejo različne uradne ponudne obravnave in tudi dražbe s tako kratkimi roki, da je popolnoma izključeno, da bi se mogli takih obravnav ali dražb interesenti pravočasno udeležiti. Tako je n. pr. razpisana v »Uradnem listu« z dne 15. decembra oddaja del za dan 20. decembra. Popolnoma nemogoče je, da bi se mogel te oddaje del udeležiti, recimo, obrtnik iz štajerske. Tako postopanje je nepravilno in vredno vse obsodbe. Svetujemo za enkrat vsem uradom, naj opuste natečajne razpise s prekratki roki, ker bomo sicer primorani pregledati, če se ne izvršujejo take na hitro roko razpisane dobavne obravnave morda spričo osebnih koristi. Upamo, da bo naš kratki opomin zadostoval in da nam ne bo treba dokazovati, da je tudi v Ljubljani precej korupcije!

(Popis avstro-ogrskih vojnih posojil.) Oddelek za kmetijstvo pri pokrajinski upravi za Slovenijo v Ljubljani zbira podatke za ocvanje koristitih korporacij, ki so podpisale kako avstro-ogrsko vojno posojilo. Občine bodo ta vojna posojila popisovale do dne 15. januarja 1922. Pozivljamo občinske urade, zadrage in razne druge občekoristne institucije, da pri občinskih uradih pravočasno prijavijo vrsto, serijo in iznos posameznih podpisanih avstro-ogrskih vojnih posojil. Interesente pa opozarjamo še posebe na tozadevna razglasila, ki jih bodo občinski uradi objavili.

(Železniške pristojbine se ne bodo zvišale.) Vest, da se z dnem 1. januarja podraže železniške vožnje, in sicer tako za osebni kakor za blagovni promet, ne odgovarjajo resnici. V veljavi ostanejo dosedanje cene.

(Stanje Narodne banke.) Kovinska podloga znaša 386.357.242.85 dinarjev in se je zmanjšala za 8 milijonov 900.974 dinarjev; dolg države je narasel na 4.438.928.565 dinarjev, torej se povečal za 16.007.957 dinarjev; bankovci, ki jih je v prometu za 4.645.878.995 dinarjev, so se pomnožili za 26.517.550 dinarjev.

(Vrednost denarja.) Ameriški dolar velja od 264 do 266 kron, ruski carski rubelj od 23 do 25 vinarjev, napoleonondor (zlatnik za 20 frankov) 980 do 1020 kron, nemška marka od 140 do 145 naše krone, romunski lej 2 kroni 5 vinarjev, švicarski frank 49 do 50 kron, italijanska lira skoro 12 kron, avstrijska krona 4 vinarje, angleški funt 1115 do 1125 kron.

(Vrednost bankovcev) je znašala na Češkem dne 7. decembra 11 milijard 742.246.000 čeških kron ali preko 33 milijard naših kron. V Nemčiji so imeli ob istem času za 102.789.634.000 mark bankovcev. Romunija ima bankovcev za 13 milijard lejev.

(Avstrijska krona.) Kako je padla vrednost avstrijske krone, naj pokaže nastopne številke: 100kronski avstrijski zlatnik velja 135.000, 20kronski 27.000 in 10kronski 13.500 avstrijskih papirnatih kron; srebrni petkronski novc velja 2590, srebrni dvokronski 980 in srebrna krona 490 avstrijskih papirnatih kron. Službeno je določena cena kilogramu zlata na štiri in pol milijona, kilogramu srebra pa na 120.000 kron.

(Nemčija ne plača.) Kar so mnogi prorokovali, se bo najbrže tudi uresničilo, Nemčija ne bo plačala vojne

odškodnine tako, kakor bi jo glasom dogovorov morala. Do sedaj je sicer Nemčija vse v redu plačala, z novim letom pa se to konča. Nemčija je namreč javila, da ne more plačati odškodninskega obroka za meseca januar in februar v znesku 500, oziroma 275 milijonov zlatih mark, temveč samo 150 do 200 milijonov zlatih mark. Kjer nič ni, tam izgubi celo cesar pravico, s čimer se bodo morali prejkone sprijazniti tudi zavezniki.

(Dolg zaveznikov.) Zavezniki dolgujejo Ameriki tako ogromno vsoto, da znašajo samo obveznice na obresti 11 milijard dolarjev, to je 100 dolarjev na vsakega ameriškega državljan. Zaveznikom pa dolgujejo Nemčija in druge države. Tako je dolžna Anglija Ameriki prav toliko, kolikor so dolžne njej druge države. Če ne bo plačala Nemčija, tudi zavezniki ne bodo mogli plačati. Zategadelj bi bilo res najpametneje, če bi se izbrisali vsi ti dolgovi.

(Cigaretni papir) se prodaja odslej po teh-le cenah: Papir Job (ena knjižica) en dinar, cigaretni papir: 1. vrste (70 lističev) 60 par, 2. vrste (70 lističev) 50 par, 3. vrste (70 lističev) 40 par, 3. vrste (50 lističev) 30 par.

(Ljubljanski trg.) Sedaj, ko smo tik pred prazniki, izporočajo listi meščanskih strank revnim slojem o ljubljanskem trgu to-le: »Trg se nahaja v obupnem položaju. Tako razsežnega pomanjkanja blaga, izvzemši vojnih časov, do danes še ni bilo. Dne 13. decembra so prignali na trg samo tri tele in nobenega prasiča. Kakovost govejega mesa je padla najobčutneje. Množina mleka pada vsak dan, kakovost je nepopoljna. Pa še tisto mleko, ki se donša v mesto, je razdeljeno tako, da najpotrebnejše stranke ne pridejo do njega. Po uradnih podatkih je odpadla začetkom meseca decembra v Ljubljani na osebo samo ena desetinka litra mleka. Jajc na trgu ni. Edino skrivoma je še mogoče dobiti jajca. Masla primanjkuje prav tako na najbolj občuten način. Moka št. 0 velja 21 kron, mast od 82 do 85 kron za kilogram. Sadije se vsled druginje kupuje le malo. Samo zelja in perutnine je zadosti.« Tako razumejo aprovizacijo politiko gospodje v Ljubljani. Z občinskimi sodišči in drugimi šikanami so hoteli spraviti kmeta na kolena, sedaj pa vsega manjka. Dejali smo že enkrat, da je edina rešitev za aprovizacijo Ljubljane, če bo temeljila le-ta na kooperaciji kmetijskih zadrug in mestnega prebivalstva. Dokler pa se to ne doseže, ne bo aprovizacija v Ljubljani zadovoljiva. V interesu bednikov, ki pri takih prehranjevalnih krizah najhuje trpe, želimo, da bi se to zgodilo čim prej. Z naše strani bomo storili vse, da se bo revežem pomagalo, toda le tedaj, kadar ne bo prehranjevalno vprašanje postalo skoraj da politično.

(Vinski trg.) Strokovnjaki sodijo, da bo ostalo letos za izvoz okoli 1.500.000 hektolitrov vina, kar bi odgovarjalo vrednosti 2 milijard 700 milijonov kron, če računamo liter vina povprečno samo z 18 kronami. Da bi pa mogli izvoziti vse to vino, je zelo malo upanja. — Na Češkem so izgledi za vinsko trgovino slabi. Pripravlja se nova uvozna carina na vino, zlasti na luksuzno vino. Nujno potrebno bi bilo, da bi zahtevala naša vlada olajšave za uvoz naših vin na Češko, saj z druge strani uvažajo Čehi mnogo svojega blaga k nam. — Na Madžarskem so cene vinu stalne. — V Italiji so cene vinu srednjevisoke, ker je letošnja vinska letina za četrtno manjša od lanske letine. Lahko mogoče je, da vsled tega laško vino ne bo moglo konkurirati z našim vinom. V Trstu velja v gostilni liter srednjedobrega vina od 4 do 5 lir (48 do 60 naših kron). — V Avstriji primanjkuje vin. Vsako trgovino z vini pa izključuje nizko stanje avstrijske valute. Liter neobdanečnega vina stane povprečno 450 avstrijskih kron (18 naših). Naše vino je za Avstrijo predrago. — V Nemčiji je vinska trgovina živahna. Večina domačega vina je že razprodana. Cene vinu se gibljejo od 14 do 18 mark (od 20 do 27 naših kron) za liter. Nemčija bi postala lahko naš glavni odjemalec za vino.

(Hmeljski trg.) Zatec, dne 10. decembra. Zadnje dni se je plačevalo za 50 kg hmelja slabše do dobre srednje kakovosti od 4500 do 5500 čeških kron (13.500 do 17.000 naših kron). Za 50 kilogramov prvo-

vrstnega hmelja se je plačevalo do 6000 čeških kron.

(Hmelj.) V Petrovcih pri Novem Sadu se je pridelalo pred vojno 30.000, letos pa samo 5000 metrskih stotov hmelja. Pred vojno je prihajalo v Petrovce do 20 tujih kupcev, letos pa jih je prišlo samo 5. Toda tudi le-ti niso ničesar kupili, ker niso mogli dobiti vagonov. Zaradi tega stanja so priredili tamošnji hmeljarji veliko zborovanje ter odposlali trgovinskemu ministru primerno spomenico.

(Mariborski živinski trg.) Na sejnem je bilo prignanih dne 13. decembra 8 bikov, 162 volov, 223 krav, 6 telet in 1 konj. Cene so bile: volom: debelim od 20 do 23, pol-debelim od 15 do 19, plemeniskim od 14 do 15; bikom za klanje od 13 do 19; kravam: klavnim od 12 do 18, plemeniskim od 10 do 15, molznim od 12 do 18, mladi živini od 12 do 17, kravam za klobase pa od 7.50 do 9 kron za kilogram žive teže. Volovsko meso I. vrste se je prodajalo po 22 do 24, II. vrste po 18 do 20, meso bikov, krav in telet po 16, teletina I. vrste po 20, II. vrste po 18, sveža svinjina pa po 32 kron kilogram.

(Tržne cene živini na Hrvaškem.) Uradno so bile razglašene te-le cene: v zagrebški županiji: volji od 16 do 26, biki od 16 do 20, krave od 12 do 20, junice od 14 do 22, teleta od 18 do 24, svinje (debele) od 38 do 46, svinje (mršave) od 35 do 40 kron; v varaždinski županiji: volji od 18 do 26, biki od 14 do 18, krave od 14 do 18, teleta od 14 do 18, svinje od 38 do 46, oziroma od 32 do 40; v modruško-riješki županiji: volji od 17 do 24, biki od 12 do 14, krave od 12 do 16, teleta od 18 do 22, svinje od 42 do 50, oziroma od 34 do 44 kron za kilogram žive teže.

(Cene mesa v Trstu.) Izza dne 17. decembra so določene v Trstu te-le maksimalne cene govejemu mesu: sprednje z doklado 6 lir, zadnje z doklado 7.40 lir, meso brez kosti 12 lir ali nad 140 naših kron.

(Cene specerijskega blaga v Zagrebu.) Sladkor v kockah po 55, kava od 125 do 89, riž po 26.50 in 36, poper po 75, cimret po 48, sveče po 60, fige v vrečah po 29, najfinejše namizno olje po 95 za kilogram. — Modra galica, 98- do 99 odstotna, velja kilogram 32 kron.

(Žitni trg.) Dasi se je naša valuta precej popravila, vendar se cene žit niso znižale, temveč so se nasprotno celo zvišale. Nesrečne prometne razmere so glavni vzrok temu nenaravnemu pojavu, posebno še, ko pri nas ne primanjkuje žita. — Dovož žita je še vedno slab. V Somboru so plačevali pšenico od 1400 do 1420 kron. Po koruzi se zelo povprašuje. Nova koruza je dosegla ceno 1035 do 1040, stara pa 1130 do 1150 kron. Za druge poljske pridelke je zanimanje manjše. Mogoče je, da bodo cene žitom še narasle, zlasti ker ni izgleda, da bi se skoro znatno izboljšale prometne razmere.

(Lesni trg.) Naš največji konkurent je Avstrija s svojo nizko valuto. Vendar se izvažna lesa za kurivo in trd les še v precejšnji meri. V mesecu septembru smo izvozili lesa za 16,812.609 dinarjev, med tem ko znaša vrednost izvožene živine in mesnih izdelkov skoro 100 milijonov dinarjev. Središče naše lesne trgovine je danes Zagreb. Fin hrastov les iz slavonskih gozdov je brez konkurence in se izvažna na Angleško, Francosko, v Belgijo in v Spanijo. Izborna kakovost tega lesa je svetovnoznana in dosega zato tudi visoke cene. Kubični meter tega lesa pride na 12.000 kron franko vtovorna postaja. Hrastovi pragi se plačujejo po 200, bukovci pa po 95 kron. Zaloge lesa za kurjavo so zelo majhne, zaradi česar se dvigajo cene takemu lesu. V Beogradu je poskoda cena lesu za kurjavo od 80 na 130 dinarjev pri kubičnem metru. Slejkoprej sta naša glavna odjemalca lesa Italija in Grčija.

(Cene kožam.) Zagreb. Pri nas kakor tudi v tujini se znižujejo cene kožam, čeprav je padla pri nas cena kilogramu kože že na 38 kron. Samo telečje kože se drže še nad 40 kron. Mesarji so si sicer osnovali zadrugo, da preprečijo nadaljnji padec cen kožam, toda ne s prevelikim izgledom na uspeh. Ovčje kože se malo zahtevajo in veljajo 30 kron za kilogram. Kože jagnjet se plačujejo po 50 kron za kilogram, zajčje kože pa po 20 kron kos. —

Avstrija je edina država, kjer so narasle cene kožam. Z ozirom na valuto so pa cene manjše od naših cen. Goveje kože veljajo od 900 do 1100, telečje od 2200 do 2550 za kilogram. Konjske kože veljajo od 10.000 do 13.000, kozje od 4000 in zajčje po 1200 kron kos. — V Nemčiji imajo kože te-le cene: goveje po 23 do 30, telečje od 52 do 60, ovčje od 9 do 13 mark za funt. — Na Češkem so se plačevale na semnju v Pardubicah dne 7. decembra nastopne cene: volovske kože od 16 do 18.20, kravje po 18, bikovske po 16.88 do 17, konjske po 10 kron za kilogram. Telečje kože so bile po 165 čeških kron za kos.

(Tvornice lesene volne) je osnoval v Osijeku trgovec Hermann Steiner. Do sedaj ni bilo take tvornice v državi in so morali posebno izvozniki jaje naročevati volno na Češkem ali pa v Avstriji. Tvornica je najmoderneje urejena in bo gotovo kos svoji nalogi.

(Trgovina s cementom v Dalmaciji) je, kakor poročajo iz Splita, znatno oživela. V zadnjem času prihajajo vedno pogostje italijanske in druge ladje, ki ukravajo cement. Pred nekaj dnevi sta dospeli po cement ena italijanska in ena grška ladja. V mesecu septembru se je izvozilo cementa za čez 15 milijonov dinarjev.

(Na Češkem) nameravajo poizkusiti prihodnje leto s saditvijo tobaka. Finančno ministrstvo je že izdalo tozadeven sklep.

(Med Jugoslavijo in Čeko) se vrše pogajanja za gospodarski sporazum glede čim zvišnejše izmenjave blaga. Ne pozabite na naše vino!

(Češka je izvozila) v prvih devetih mesecih letošnjega leta 73.523.250 centov blaga, uvozila pa ga je za 29.778.031 centov. Največ blaga je bilo uvoženega iz Nemčije. Pravtako zavzema tudi pri izvozu Nemčija prvo mesto. Za Nemčijo so uvozili največ blaga iz Amerike.

(Izvoz jaje iz Madžarske) je dovolila madžarska vlada proti temu, da se proda od vsakega zaboja gotovo število jaje Budimpešti po ceni 3.50 madžarske krone za eno jajce.

Raznoterosti.

(Narodni dom v Barkovljah zažgan.) Fašistični zločinci nadaljujejo s svojimi divjostmi. Zažgali so poslednji slovenski Narodni dom v Trstu. Narodni dom v Barkovljah. Pod pretezo, da morajo maskevat dogodek v Splitu, kjer so bili tepeni v civiliste preoblečeni laški oficirji, ker so izvažali, so napadli Narodni dom v Barkovljah ter ga zažgali. Postavili so se pred vrata ter s samokresi in z bombami zagrozili s smrtjo vsakomur, ki bi poizkusil rešiti Narodni dom. Nato so znosili na sredo dvorane vse pohištvo, ga polili z bencinom in petrolejem ter z gostilničarjevimi blagajniškimi knjigami podkurili ogenj. Potem so počakali še tako dolgo, da je bila vsa dvorana v plamenu. Nato so se odpeljali v mesto s tramvajem. Ko je bilo vse dovršeno, so prihiteli orožniki in se silno žudili, da bi oženj zanesli fašisti. Poklicali so gasilce, ki niso mogli najti vodovodnih hidrantov. Smeja se se stali pred pogoriščem ter gledali ogenj, dasi so bili le nekaj metrov oddaljeni od morja in dasi so imeli s seboj parno brizgalno. Šele takrat, ko je ogrožal ogenj že sosedne laške hiše, so pričeli gasiti. Orožniki seveda niso našli nobenega požigaleca, pač pa so zaprli nekega Slovenca, češ da je sumljiv. Škoda znaša nad 150.000 lir, ki jo na deloma plačala zavarovalnica. Tako se godi našim bratom tam preko. Takšna nasilja morajo prenašati dan na dan. Laška vlada pa gleda vse to in se ne gane. Kako dolgo še? Tovariši, naše goslo bodi: preganjanim na pomoč, ker je to naša dolžnost in ker bo šele potem prišel dan osvobodjenja.

(Silen požar v Škofji Loki.) V sredo dne 14. decembra je nastal na parni žagi in v parketni tvornici g. Hajnriharja pri škofjeloškem kolodvoru silen požar, ki je uničil skoro vse podjetje. Ogenj je nastal v prizidku, kjer so delali ležišče za motor. Domneva se, da so padali ogorki iz peči, s katero so sušili novo stavbo, na tla, ki so se polagoma vnela. Ker je manjkalo vode, se je ogenj tako bliskovito naglo razširil, da je bilo vse gašenje nemogoče. Skoro sta bili v plamenu žaga in tvornica. Uneli so se tudi veliki skladi desk in pragov v bližini. Vročina je bila tako neznosna, da na kako rešitev podjetja sploh ni bilo mogoče misliti. Gasilna društva iz Škofje Loke, Stare Loke, Godešič in Zabnice so z nadležnim vlaškim naporom končno vendarle omejila ogenj. Parna žaga in tvornica sta popolnoma pogoreli. Rešili so samo ne-

kaj jermenov. Škoda, ki znaša nad štiri milijone kron, je le deloma krita z zavarovalnico. Požar je bil tako velikanski, da so ga videli celo v Ljubljani. (Na smrt obsojen) je bil pred celjsko poroto železniški delavec Janez Špiler iz Brezice. Ker je zvedel, da ima posestnik Josip Jakopičič večjo vsoto denarja, zato ga je zvalil na skupno vožnjo proti Zagrebu. Med potjo je Špiler Jakopičiča umoril ter mu vzel denar. S konjema in vozom ubitega se je nato odpeljal na zasedeno ozemlje. V Postojni pa so ga vtaknili v zapor, iz katerega je pobegnil v Jugoslavijo. V Brezicah je bil zopet aretiran. Izporečilo o smrtni obsodbi je Špilera silno potrla.

(Smrtna nesreča.) Pred Kajfežovo hišo v Sv. Florijana ulici v Ljubljani je podrl voz električne cestne železnice na tla staro, slabo obločeno železnico. Skubelj z Iga ter jo vlekel s seboj kakih šest metrov. Bila je na mestu mrtva. Voznika ne zadene nobena krivda, ker je zvonil pravočasno. Starka je bila gluha in je hotela preiti cesto ravno v trenutku, ko je prišel voz cestne železnice. Ker ni mogel voznik voza pravočasno ustaviti, je zadela ubogo staro smrt.

(Ponesrečen vlom.) Starejšim ljudem bo gotovo še v spominu, kako so prišli pred več leti izmivni pred Perdanovo trgovino v Ljubljani z velikim parizerjem. Bilo je okoli treh zjutraj. Odprli so trgovino in pričeli znatišiti iz trgovine na voz zaboje s sladkorjem in druge dobre stvari. Stražnik, ki je gledal njih početje, jim je celo pomagal, ker so »delali« tako odkrito, da jim je verjel in bil prepričan, da vozijo blago v resnici na semeni. Toda bili so samo tatovi. Enako tatvino so hoteli ponoviti v noči od petka na soboto trije izmivni, ki so se pripeljali z vozom pred trgovino Stefana Mencingerja na Sv. Martina cesti v Ljubljani. Vdrli so v skladišče ter pričeli nalagati na voz vreče s kavo. Toda imeli so smolo, kar ni policija danes več tako lahkoverna kot je bila nekdanj. Stražniku se je posrežilo dva tička ujeti, dočim je tretji zbežal. Eden izmed prijatelji je znan vlomilec Jože Dacar. Zanimivo je to, da sta bila ukradena tudi voz in konji. Pričke so dali pod ključ.

(Slika današnje pravdnosti.) Iz Trbovelj poročajo: Oženjeni rudar Matija Česnovar v Lokah je imel ljubavno razmerje s 48letno, omoženo Uršo Lorberjevo, ki ima pet otrok. Ker pa je imela Lorber ljubezonsko razmerje tudi z drugimi moškimi, ji je Česnovar zagrozil, da se ustrel, če ne konča s tem življenjem. In res je tekel domov po samokres. Lorber je hitela za njim in mu hotela izvit samokres. Pri tem se je samokres sprožil ter zadal Lorberjevo naravnost v srce, da je bila takoj mrtva.

(Slovenska rodbina umorjena v Trstu.) Karel Košuta iz Ajdovščine je imel v Trstu v samotni ulici gostilno »Pri Karlu«. Predpretekli ponedeljek zvečer je bila njegova gostilna posebno dobro obiskana. Ko so odšli vsi gostje, je pričel Košuta pospravljati gostilno. Z njim sta bila v gostilni še žena in sin. Med tem je prišla v gostilno neka deklica ter zahtevala četrtinko vina. Košuta ji je hotel dati ravno vino, ko sta planila v gostilno dva razbojnika z zakritim obrazom, namerila revolver in ustrelila. Prvi strel je zadal Košuto v glavo tako, da je bil takoj mrtel. Z drugo kroglo je bila ubita žena in težko ranjen sin, ki se je skrival za materjo. Razbojnika sta nato pobegnila, ne da bi vzela kaj denarja. Dogodek je silno razburil ves Trst.

(Smrtna nesreča na Planici.) Štirje Ratečani so šli na lov na divje koze. Pri pastirski koči na Planici so se razdelili. Gonjača sta odšla po žlebu pod Mojstrovko, lovca pa sta ostala in čakala na koze. Kljub silnemu viharju sta korakala gonjača pogumno naprej in prišla do strmega obronka, le malo oddaljenega od groznega prepada. Bodisi, da se jima je vdrl sneg, bodisi, da jih je vrgel vihar: zmanjkalo jima je tal in padla sta v prepad čez 200 metrov visoko steno, kjer sta obležala mrtva. Ponesrečenca sta bila 47letni Jernej Mežik in 17letni sin edinec Janez Erlah.

(Komunisti čistijo.) Na Ruskem so pričeli komunisti s čiščenjem svoje stranke. Spoznali so, da se je v njih vrste vplela vsa sodrga, ki je največ kriva propadanja komunistične ideje. Čeprav tvori vsa komunistična stranka je neznatno večino (niti en odstotek vsega ruskega prebivalstva), so vendar že pri prvem čiščenju izključili komunisti nad 600.000 pristašev. Njih glasilo »Pravda« poroča v svoji številki z dne 13. novembra o uspehih tega čiščenja. Vsem je bilo povprečno izključenih iz stranke 60 odstotkov pristašev, po večini pijancev, nasilnikov in policajev. Pri tem poročilu kritikuje »Pravda« delo teh nekdanjih komunistov, in sicer na tako oster način, da bi bil ustreljen prej gotovo vsakdo, ki bi si upal izreči samo del tega, kar priznava sedaj komunistično glasilo. Zanimivo so podatki o čiščenju v Povolžju. V sled podkupovanja je bilo izključenih 162 komunistov, v sled pijanosti 1034, v sled zlorabe uradne oblasti 287,

v sled protipostavnosti 184, v sled nezanesljivosti 949, v sled nedeležbe verskih obredov 464, v sled protivnosti proti židom 127, v sled neizpolnjevanja strankinih zahtev 882 in v sled pasivnosti 2587 komunistov. Med izključenimi je bilo 5090 kmetov, 4875 inteligentov in 2649 delavcev. Revizija pristašev komunistične stranke je pokazala naravnost neverjetne stvari. Tako so zalagali nekateri sovjetski uradi vstase s kruhom in orožjem, samo da so jim le-ti priznali. Sprčo revizije so v nekaterih krajih prenehale sploh vse komunistične organizacije. Kljub temu velikemu čiščenju pa komunisti še vedno niso zadovoljni ter pravijo, da je treba revizijo ponoviti, ker je še vse polno sodrg v stranki. Proje ne bo bolje, dokler se ne izvede čiščenje v komunistični stranki tako radikalno, da se bodo uresničile besede Ljenuina-Uljanova, ki je dejal: V vsej Rusiji so samo trije res pravi komunisti, to so: Lenin, Ulanov in jaz.

(Resničen dogodek.) Potem, ko je doživel znani general Potiorek konec leta 1914. strahovit poraz v Srbiji, je pustil službo ter se odpeljal v Avstrijo. Vsedel se je v vagon za nekadišnje in premišljeval svoj velikanski poraz. Med tem pa je vstopil v vlak neki Madžar, se vsedel nasproti Potioreku in pričel vleči neusmiljeno dim iz pipe. Potiorek je pričel postajati nemiren. Madžar pa je kadil dalje. Potiorek je zgrabila jeza. Zadel se je na Madžara, češ da je vagon namenjen nekadišcem. Madžar se ni zmenil za to ter kadil dalje. Tedaj je segel Potiorek v žep in dal Madžaru svojo vizitko, kar pomeni poziv na dvoboj. Toda Madžar tudi to ni spravilo iz ravnotežja. Spravil je vizitko v žep in kadil dalje. Tedaj pa je šel Potiorek k izprevedniku in mu razložil vso zadevo. Sprevednik je pozval Madžara, naj zapusti kupe. Madžar ni rekel besedice, ampak kadil venomer naprej ter dal izprevedniku Potiorekovo vizitko. Izprevednik je vizitko prebral in odšel. Na hodniku je čakal Potiorek na izprevednika in ga vprašal, kako je opravil. Izprevednik mu je rekel: »Pa idite Vi v drug oddelek! Saj s tem človekom — kako generalu njegovo vizitko — se ni dobro, pripraviti. Ali ne veste, da je ta človek — budalo Potiorek?«

(Za kratek čas.) Milo ga je gledala. »Kaj, vso to veliko svinjsko glavo ste pojedli naenkrat?« »Pa kaj sem hotel drugega, ko me je tako milo gledala!« — Zvesta žena. »Oh, gospa, Vi se mi pa res smilite.« »Kaj pravite?« »Vedno je Vaš mož na potovanju in samo nekajkrat na leto je doma po štirinajst dni.« »Da! Tudi jaz sem vsa nesrečna tistih štirinajst dni!« — Moderno slikarstvo. »Starokopitnež, stojič pred moderno sliko, vzdihne: »Gozd je moder, nebo rdeča, potok pa rumen. In slika ima naslov: »Vse v zelenju!« — Rdeči nos. Možakar s krepko rdečim nosom je prišel k zobozdravniku in mu potožil bolečine v želodcu. Zobozdravnik: »Čemu ste prišli k meni — zobozdravniku — če Vas boli želodec?« S presenetljivo odkritosrčnostjo pijanček: »Ker bi mi vsak drug zdravnik prepovedal pijačo!« — Priporočljiv nasvet. Kako priti na hiter način do denarja, je dal neki šaljivi bankir. Kakor znano, obogati človek najhitreje s tem, če verzi, to je, če nakupi blago, o katerem ve, da se bo drugi dan podražilo. In zaradi tega je nasvetoval bankir vsem, ki bi radi naenkrat zaslužili veliko denarja, da nakupijo dne 31. decembra veliko število časopisov, kajti dne 1. januarja bodo vsi časopisi dražji. — Neprekosljiv odmev. V neki družbi so se prepirali, kje se sliči najboljši odmev. Vsakdo je hotel blesteti, kako je slišal najslajnejši odmev. Toda vse je prekalil gospod, ki je doživel tak-le odmev: V Švici je zaklical nekoč ves zadovoljen nad lepoto kraja v naravo besede pesnikov: »Moja bodi ljubica!«, nakar mu je odgovoril odmev: »Govorite z očetom!« — Ne bo zatožil. »Mama, ali me je Micka zatožil?« »Ne, sinko!« »No, potem ti pa tudi jaz ne povem, da je Micka razbila šipo.« — Izdala se je. Zdravnik je izpolnjeval nek mrtvaški list. Ko je imel napisati vzrok bolezni, je v zmedenosti podpisal sebe. Ali kaj, če je napisal resnico! — Prednost. Zakaj imajo nekateri policisti konje? Zato, da lažje zbeže, če se kaj pripeti!

Književnost.

(Gospodinski kolektor »Jugoslovenske Matice«.) Naša nad vse delavna »Jugoslovenska Matica« je izdala obsežen in izvrstno urejen »Gospodinski kolektor«. Poleg kolektarja in posilnih in kolkovnih pristojbin prinaša »Gospodinski kolektor« celo vrsto izvrstno pisanih in lahko razumljivih člankov, ki obravnavajo vse, kar se tiče slovenske gospodije. Nato sledi zelo obsežen (preko sto strani velike esmerke) troškovnik, ki ga bodo vse gospodije gotovo z največjim veseljem pozdravile. Ker je »Gospodinski kolektor« v vsakem oziru vsega priporočila vreden, zato ga toplo priporočamo sleherni gospodinji. Cena mu je ze-

lo nizka, kajti kljub svoji obsežnosti velja vezan samo 30 kron. Naj ne bo gospodinja, ki bi bila brez »Gospodinskega kolektarja«. Kolektor se naroči pri »Jugoslovenski Matici« v Ljubljani, Pred Škofijo št. 21. Denar je poslati naprej.

(»Goriška Matica«.) Naši zavedni in delavni Goričani kljub laskemu pričaku razveseljuje napredujojo. Nov dokaz za to je »Goriška Matica«, ki se je ustanovila v Goriči. »Matica« zalaga Primorce s knjigami na sličen način kakor »Družba sv. Mohorja«. Za čisto je poklonila »Goriška Matica« svojim članom tri knjige, in sicer bogato ilustriran kolektor, dr. Jožeta Lovrenčiča »Gorske pravilnice« (ilustrirano) in zabavno knjižnico z Remčevim romanom »Naši ljudje«. Ilustracije delajo goriškemu slikarju Buci-ku vso čast. Tudi »Gorske pravilnice« in »Naši ljudje« so prijetno čtivo. Odo-bravati je tega ne moremo, da je kolektor preveč strankarsko urejen. Svarimo naše Primorce pred pretiranim strankarstvom in prav posebno pred krankim klerikalizmom. Nastopiti bi morali z najostrejšimi merami, če bi nekateri še naprej izrabljali narodnostni čut v strankarske namene. Z ozirom na težak položaj primorskih Slovencev priporočamo kljub temu »Goriško Matico« vsakomur najtopleje. Vse tri knjige, ki veljajo samo 60 kron, so zelo okusno opremljene. Knjige se naroča pod naslovom: »Goriška Matica«, Ljubljana, Pred Škofijo št. 21. — Slovenci, podpirajte Primorce ter naročate knjige »Goriške Matice«!

Obrtnik.

Obrtniške vesti.

(Vseobratniški shod) je bil v nedeljo dne 11. decembra v Mariboru v Gambirnovi dvorani. Udeležba je bila lepa — viden znak, da se obrtniki zavedajo svojih nalog. Shod je otvoril g. Novak, ki je pozdravil vse navzočnike, imenoma tovariša Ogriča iz Novega mesta kot načelnika »Obrtnje organizacije za Slovenijo«. Tovariš predsednik je nato naznanil dnevni red shoda, ki je obsejal te-le točke: 1.) Enotni obrtni zakon. 2.) Obdavljenje malega obrtnika. 3.) Protest proti centralizaciji obrtnih zadrug v Ljubljani. 4.) Delitev Slovenije na dve oblasti. K prvi točki je govoril tovariš predsednik. Obravnaval je temeljito krivico sedanjih naredb za obrtniški stan ter prebral nato tozadevno resolucijo. — Pri drugi točki se je oglašil k besedi tovariš Ogrič, ki je pojasnil glavne vzroke, zakaj mora trpeti obrtniški stan pri obrtni zakonodaji kakor tudi pri davčnih predpisih toliko krivice. Nujno potrebno je, da se obrtniki vsakega kraja organizirajo v krajevno organizacijo ter da se potem krajevno organizacije zvežejo in združijo, in sicer ne le v posameznih pokrajinah, samo v Sloveniji, temveč da se stvori mogočna zveza vseh obrtnikov od zahodne do skrajne vzhodne meje naše države. Vse obrtnike brez razlike na levo in desno je treba združiti v tako organizacijo, ker le tedaj bo mogoče, da si pribore obrtniki na merodajnih mestih vpliv in moč. Če to dosežemo, bomo tudi povsod zadostno zastopani in imeli bomo na vseh važnih mestih svoje zastopnike; s tem pa bodo odpravljene tudi krivice, ki ovirajo danes razvoj obrtniškega stanu. — Pri tej priliki se je podala obrtnikom tudi jasna slika o poslovnem davku ter obrtnike opozorilo na nepravilnosti s strani višjih davčnih oblastev. — Nato je sledilo poročilo o delitvi Slovenije na dve oblasti. Stvarno in izčrpno poročilo je podal o tej točki dr. Reisman, ki je čestitil obrtništvu, da se zanima tudi za to vprašanje. Govornik je pojasnil potrebo dveh oblasti, posebno z ozirom na obrtniške interese in na gospodarske zahteve. Z vseh strani so padali težki očitki na Ljubljano, ki ni storila svoje dolžnosti in ni znala braniti prebivalstva in obrtnišva na severu naše Slovenije. V razpravo o tej točki so posegli gospodje Novak, Ogrič in Beramici (iz Slivnice). — O tretji točki dnevnega reda se je razvila daljša debata, po kateri se je sklenilo, naj se tudi obrtne zadruge razdele v dva okraja, kar naj izporeči na celjskem zborovanju tovariš Ogrič. (Isti dan, ob treh popoldne, se je namreč vršila v Celju ustanovitve »Zveze obrtniških društev za Slovenijo«.) Pri slučajnostih so se obravnavale škandalozne razsodbe mariborskega občinskega sodišča, katero je obsodilo čevljarkega mojstra Sulica na tako drakoniken način, da bi mu bil uničen obstoj, če bi obveljala razsodba. Shod je protestiral najostreje proti praktiki mariborskega občinskega sodišča. — Shod, ki se je ob pol eni zaključil, pomeni velik uspeh obrtnikov v vsakem oziru, saj je poleg drugega resno pokazal, da doseže tudi obrtnik blagostanje, če bo zavezan in če se bo združil v organizaciji, v kateri obstoja vsa njegova moč.

**Vesele božične praznike
in srečno novo leto**

želita

Erjavec & Turk,

trgovina z železnino v Ljubljani.

Vesele božične praznike in srečno novo leto

želi vsem svojim združnikom

„EKONOM“,

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani,
registrirana zadruga z omejeno zavezo.

**Vesele božične praznike
in srečno novo leto**

želita vsem svojim p. n. odjemalcem

Schwab & Rizjak,

trgovina z manufakturo v Ljubljani.

**Vesele božične praznike
in
srečno novo leto**

želi

FRANC HITTI,

trgovina s poljedelskimi stroji v Ljubljani,
Sv. Martina cesta št. 2.

Vesele božične praznike

in

srečno novo leto

želita

uredništvo in uprava

„Kmetijskega lista“.

Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 16

se priporoča za naročila vizitk, trgovskih
pisem in kuvert ter vseh vrst tiskovin.

Kmetovalci!

Blaznikova Velika Pratika za leto 1922. je izšla.

Letošnja izdaja se odlikuje po slikah iz naše domovine in je posvečena poznanju
naše države. Bivša Avstrija nam je s vsemi sredstvi zapirala pogled na naše se-
danje deželo, tako, da je le malo Slovencev, ki poznajo našo bogato domovino, zato
si je štela „PRATIKA“ v dolžnost, da s podrobnim opisom naših južnih krajev
seznani svoje bralce s našo obširno domovino. — Tudi letošnja izdaja stane 5 K.

**Kmetovalci! Ne pozabite, da je Blaznikova Velika Pratika
Vaše najstarejše kmetško glasilo!**

Pratika se dobiva skoro v vseh trgovinah; kjer bi je pa ne bilo dobiti, naj se
naroči naravnost v tiskarni J. Blaznika naslednikov v Ljubljani, Breg št. 12.

Tisoči ljudi v vseh deželah sveta uporabljajo

do 25 let

Fellerjev „Elsafluid“

kot lepilo (kosmetikum)

za nego zob, zobnega mesa in glave ter kot
dodatek k vodi za umivanje, ker učinkuje za-
rudi svojega antiseptičnega,
čistilnega in osvežujočega de-
lovanja kar najbolje. Ravno
tako je priljubljen kot kre-
ko, blago delujoče in

**vrio prijetno sred-
stvo za drgnjenje**

brbta, rok, nog in celotnega
telesa. „Elsafluid“ je mnogo
močnejši in učinkovitejši ne-
go francosko žganje in sploh
najboljše sredstvo te vrste.
Tisočera priznanja! Z namo-
tom in poštino za vsakogar:

3 dvojne steklenice ali 1 specialna stekle-
nica 48 K.

Za prodajalce:

12 dvojnih steklenic ali 4 specialne steklenice 168 K
24 dvojnih ali 8 specialnih steklenic 280 K
36 dvojnih ali 12 specialnih steklenic 304 K
POSTNINE PROSTO na Vašo pošto. Kdor denar na-
prej pošlje, dobi še popust v naravi.

PRIMOT: Elsa obličje za kurja očesa po 5 K in K 7-80;
Elsa mentolni klistir 12 K; Elsa posipalni prašek 11 K;
naravo Elsa ribje olje 85 K; Elsa ustna voda 30 K;
Elsa kolonjska voda 41 K; Elsa šumski miris 41 K;
glicerin po 6 in 30 K; Lysool, Lysoform 30 K; ki-
neški čaj 3 K; Elsa mrčesni prašek 15 K; strup za
podgane in miši po 8 in 12 K.

**EVGEN V. FELLER, lekarnar,
STUBICA donja, Elsatrg št. 344
(Hrvaško).**

**Vpoštevajte oglase
(inserate)**

v „Kmetijskem listu“!

žepne,
stenske,
nihalne,
kuhinj-
ske ure,
budiljke,
slatnine
in
srebrnino
kupite naj-
ceneje
pri trdki

Ivan Pakiž

v Ljubljani, Stari trg št. 20.

„Ilirija“,

lesna trgovska in industrijska
družba v Ljubljani, Kralja Petra
trg št. 8 (pred sodnijo),

kupuje

**hlode vsake vrste, sto-
ječ in tesan les in deske
ter sprejema tudi
komisijska naročila.**

**Deteljno seme in vse
druge pridelke**

plačuje na bolje firma **SEVER & KOMP.**

v Ljubljani, Wolfova ulica št. 12.
Zahtevajte naše tržno poročilo, ki se
vam bo ob vsaki izpremembi cen bres-
plačno doposlalo!

Čuvajte se miši in podgan!

Miši in podgane morete pokončiti naj-
uspešneje s kušilom, ki ga dobite naj-
boljše vrste in vedno svežega pri „Jugo-
slovenskem Serum-zavodu, d. d.“ v Za-
grebu.

Telefon 14-45. Brojavke: Serum, Zagreb.

**Trgovina z železnino
Erjavec & Turk**

„pri slati lepiti“

v Ljubljani, Valvasorjev trg št. 7
nasproti križanske cerkve (prej Hammer-
schmidt-Mühleisen).

Zaloga cementa in karbida.

Za vse sloje primerno

pohištvo,

trpežno izvršeno in po ceni, kakor tudi
vsakovrstna

tapetniška dela

priporočata brata Sever v Ljubljani,
Gospodarska cesta št. 13 (Kolizej).

Staro železo,

lito in kovano, oale vagone, kupuje po
najvišjih cenah

**Centralna nakupovalnica sta-
rega železa v Ljubljani,
Gospodarska cesta št. 1.**

Razglas.

Na veleposestvu Szapary v Murški Soboti se prodaja potem
pismene ofertne licitacije 250 hrastov — približno 500 m³ prvo-
vrstnega, še stoječega hrastovega porabnega lesa, ki se izdela po
dogovoru.

Po sprejemu oferte se mora vložiti 10 odstotkov varščine v
višini celokupne vsote.

Interesenti se vabijo, naj vložijo pravilno sestavljene in kolko-
vane ponudbe do dne 31. decembra 1921. opoldne pri podpisani
upravi, kjer so tudi natančnejši pogoji na razpolago.

Državna uprava veleposestva Szapary v Murški Soboti,
dne 8. decembra 1921.

**I. SANDRIN
LJUBLJANA**

velika zaloga vsakovrstnega

tuzemskega in inozemskega USNJA

na debelo

MESTNI TRG 6

Menjalnica

Slovenske eskomptne banke

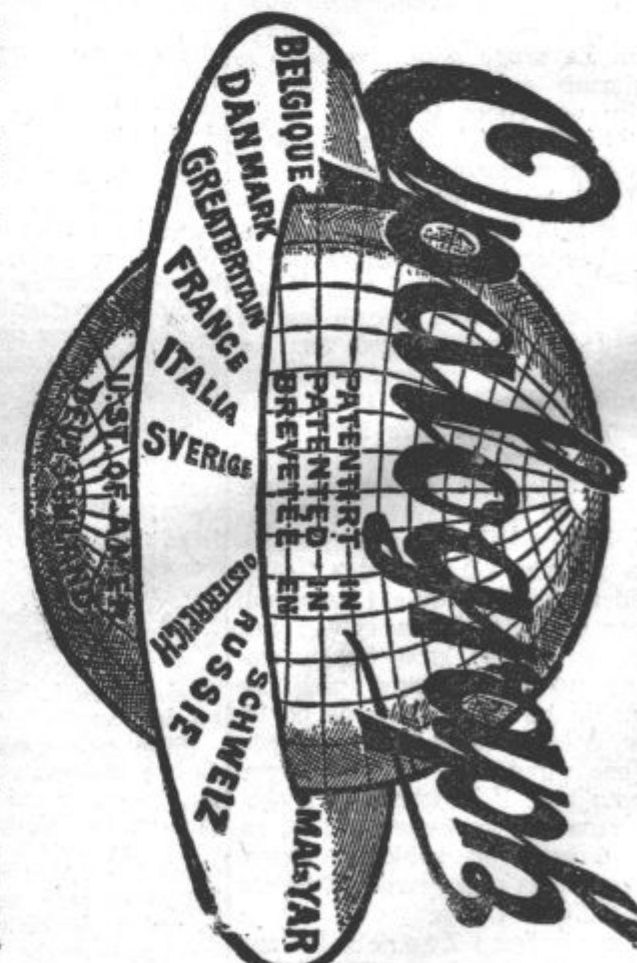
Ljubljana

nasproti glavnega kolodvora

kupuje in prodaja devize in valute po naj-
ugodnejših dnevnih cenah, sprejema vloge
na hranilne knjižice in na tekoči račun ter
jih obrestuje po najugodnejših pogojih;
ima poseben borzni oddelek.

The Rex Co., Ljubljana, Gradisce 10.

Najboljši in najcenejši razmnoževalni aparat.

Kapital: K 20.000.000

SLOVENSKA ESKOMPTNA BANKA

Rezerve okrog K 6.000.000

INTERESNA SKUPNOST S HRVATSKO ESKOMPT-
NO BANKO IN SRBSKO BANKO V ZAGREBU

LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA ULICA ŠT. 1

IZVRŠUJE VSE BANCNE TRANSAKCIJE
NAJKULANTNEJE

DENARNE VLOGE — NAKUP IN PRODAJA EFEKTOV, DEVIZ, VALUT — ESKOMPT MENIC, TERJATEV, FAKTUR — AKREDITIVI — BORZA